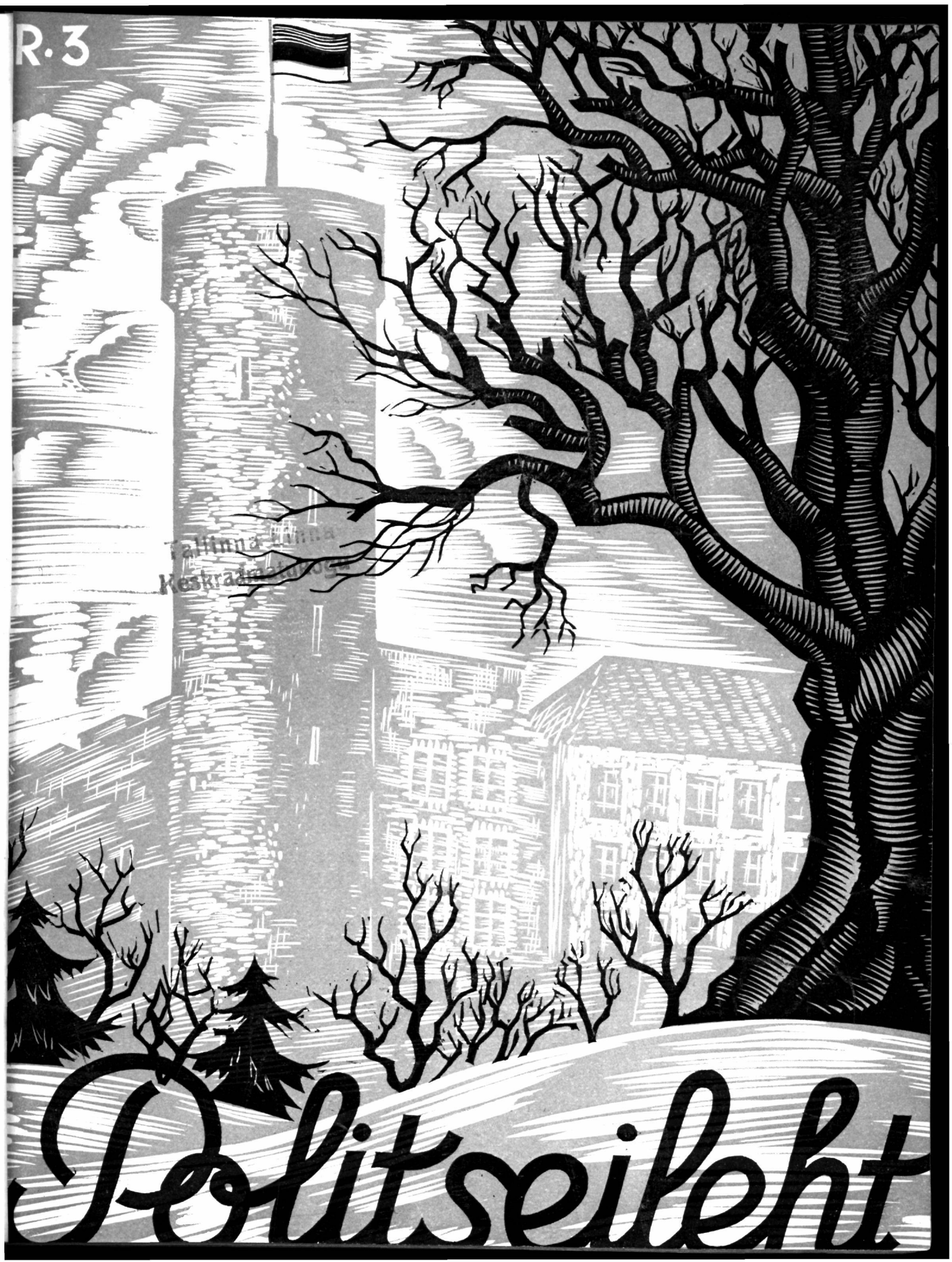

Tallinn Tallinn
Keskraamatu

Politseileht

Tallinna Majaomanikkude Pank

Harju tänav nr. 45

Kodune keskjaam 478-50

Juhatuses telefon 443-67

Uues varakambris
teraslaekad
(seifid)

mitmesuguses suuruses

Välisraha, hoiu-
summad ja laenud

Avatud äripäevadel kella 9—2-ni, laupäeviti kella 1-ni.

Põllumeeste Keskpank

Tallinn, Vabaduse puistee nr. 1.

Telefonid: 444-38, 444-36.

Arvete seis 31. jaanuaril 1937. a.

AKTIVA.

PASSIVA.

Kassa ja hoiuarved	Kr. 830.123.42	Äriosakapital	Kr. 124.600.—
Väärtpaberid	„ 518.206.41	Tagavarakapital	91.003.— Kr. 215.603.—
Laenud	„ 2.640.826.45	Hoiusummad	„ 3.689.085.41
Korrespondendid	„ 68.747.26	Rüklükud laenud Pikalaenu Pangas	1.539.—
Vallasvara	„ 1.—	Korrespondendid	„ 61.928.01
Kulud	„ 4.825.10	Tulud	„ 31.366.64
Muud aktivad	„ 62.726.96	1936. a. ülejääk	„ 22.198.37
		Muud passivad	„ 103.736.17
	<u>Kr. 4.125.456.60</u>		<u>Kr. 4.125.456.60</u>

Pank võtab raha hoiule, makstes kuni 5% aastas, annab laenu, müüb riigikassa pantkirju, millega võib soodsalt tasuda asunikukoha võlgu, ja toimetab kõiki pangatalitusi sise- ja välismaal.

Juhatus.

POLITSEILEHT

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 3/4 (482/3)

TALLINNAS, 22. VEEBRUARIL 1937.

XVI aastakäik

KÄESOLEVAS NUMBRIS LEIATE:

Politsei osa riiklikus ülesehitustöös — K. Kirsimägi, Rahvuskogu ülesandeid — R. Veermaa, Mälestusi iseseisvuse saabumisest — A. Liit, Puudusi Kriminaalkohtupidamise seadustikus — S. Sööt, Pisasjade tähtsus süütegude jälitamisel — P. Hansar jn.

Riigivanem Konstantin Päts.

*Kaitsevägede ülemjuhataja
kindral J. Laidoner.*

Politsei osa ***praeguses riiklikus ülesehitustöös.***

K. KIRSIMÄGI.

Eesti vajab edukaks riiklikuks arenguks rahulikku evolutsiooniteed. Selleks peavad välis- ja sisekaitsejõud ning riigikaitse korraldus olema hästi tugevad, et kellelgi tahet ei tekiks segada seda rahulikku arenemist rada.

Politsei tähtsamaks ülesandeks on riigi sisemise julgeoleku, avaliku rahu ja põhiseadusega kehtima pandud riikliku korra kaitsemine. Seejuures ei ole tähtsust kas sisekaitse alal politseil tuleb võidelda ja teostada pahemalt või paremalt — kommunistliku või fašistliku ilmavaate ja selle palgasõdurite vastu, vaid tähtis on see, et ei lasta tekkida mingisuguseid meie rahva hingele

võõraid ja revolutsioonilisel teel oma sihte taotlemaid liikumisi ja rühmitusi. Need tulevad likvideerida ja hävitada juba eos. Selles on politsei iseseisvuse kestel omandanud rea kogemusi.

Ajalugu pakub meile palju õpetlikke näiteid sellest, kuidas üksmeelne koostöö teeb rahva tugevaks ning võimsaks ja kuidas kindlustundega tehtud ühine püsiv töö viib rahva ja riigi vastu tõusule ja õitsengule. Ajalugu annab ka vastupidiseid õpetusi, kuidas rahutu ja kindlusteta olek, lahkhelide kultiveerimine viib rahva mitmesse teineteisele vaenulisse leeri, mis nõrgestab rahva sisejõudu ja pidurdab tema tervikulist loom

Tallinna Linna
Keskraamatukogu

Siseminister K. Eenpalu.

vat tööd ning rahulikku riiklikku arengut, mille tagajärjeks on rahva ja riigi elu langus ja mõnikord nende iseseisvuse häviminegi.

1934. a. alul oli meie ühiskond majanduskriisi surutisest tekkinud hädade ületamise püüetes siirdunud riigivalitsemise ja ühiskondliku korra probleemide lahendamisele. Sel pinnal tekkinud lahkkelid ja üha laienev käärimine kaldus majandusliku kriisi ületamise püüetest kõrvale, kujunedes puhtpoliitiliseks võitluseks. Laienevat käärimist ja revolutsiooniliste meeolude tekkimist inspireeriti ja mõjutati vapside liikumise „juhtidelt“. On selge, et Eesti geopoliitiline asend ei luba ühiskondlikus ega riiklikus korras mingisuguseid revolutsioonilisi katseid ja pöördeid. Kõnesoleval ajal oli meie riigi sisemine julgeolek ja rahu ohustatud, mis oli selge meie riigi ja politsei juhtidele, ning ülespiitsutatud, ärevatele meeoludele tuli vastu astuda õigete parandusabinõudega — riigis kindla ja rahuliku korra loomisega. See toimuski 12. märtsil 1934. a. — siit algaski uus rahvusliku

üksmeele, koostöö ja ülesehituse ajastu meie riiklikus elus.

Meie teeneterikkaim ja kogenuim riigimees Riigivanem K. Päts ja vabadussõja aegne ning praegune Kaitseväge ülemjuhataja kindral J. Laidoner võtsid selle suure ja vastutusrikka ülesande jälle endale, et riiki ja rahvast, nagu vabadussõja päevilgi, välja viia ähvardavast ohust, vastu paremale, kindlamale, rahva üksmeele ja koostöö ning rahu tulevikule.

Nagu iga haiguse kehas väljalüümine on seotud valu ja võitlusega, niisama ei saanud ka riigielus ülespiitsutatud käärivaid meeleolusid ja riigikorra vaenulisi liikumisi vaigistada lohutava sõnaga, valuta, vaid siin tuli valitsusvõimul tarvitada kõva arstivat kätt ja võimu rakendada tegevusse riigi päästmiseks ja edasiviimiseks. Siin oli politseil kui riigi sisekaitse võimul täita suur ja vastutusrikas ülesanne; tuli likvideerida rahutu ja kääriv sisepoliitiline seisukord ja riigi korravaenulised rühmitused. Peab erapooletult tunnistama, politsei tuli kõigi temale

pandud ülesannetega toime. Seda kinnitavad ka Riigivanema, Ülemjuhataja ja Siseministri kui kõrgema politseijuhi avalikud tunnustused politsei võimete ja tehtud töö kohta neil otsustavatel momentidel.

Riigikorra vaenuliste liikumiste ja rühmituste vastu võitlemisel on olulise tähtsusega seltskonna ja laiade rahvakihtide mentaliteet ja suhtumine neisse.

Iseseisvuse algaastail peeti meie seltskonnas kommunistlikku tegevust ideeliseks liikumiseks ja loodeti, et see iseenesest peagi vaibub. See raskendas sisekaitsejõudude võitlust nende vastu. Legaalsed kommunistlikud kutseühingud ja teised organisatsioonid olid lubatud. Kui 1924. a. alul politseijuhtidel ilmselt selgus, et nende avalike kutseühingute ja organisatsioonide varjus kommunistid välismaa — kommunistliku internatsionaali — juhtnõõride ja toetusrühade abil koondavad salajasi löögirühmi meie demokraatliku riigikorra vägivaldseks kukutamiseks, siis suleti kõik avalikud kommunistlikud ühingud ja poliitilise partei osakonnad, kes olid avalikult tunnustanud ja asunud kominterni platvormile. Aktiivtegelased, arvult 149, anti kohtu alla ja kohus tunnustas tol korral põranda all teotseva E. K. P. tegevuse kui ka selle juhtimisel seisva avaliku kommunistliku liikumise riigivaenuliseks. Sest kõigest hoolimata tol ajal osa seltskonna poolt ei leidnud see sisekaitse võimude poolt kommunistliku tegevuse ärakeelamine õiget hinnangut ja arusaamist. Kuid 1. detsembri 1924. a. verised sündmused avasid kõigi kõhklejate silmad selle välismaa palgaliste agentide poolt organiseeritud liikumise suhtes. Seltskonnas tõmmati selged piirid selle liikumise tegelaste suhtes ja kommunism muutus halvaks pandavaks mõisteks. Alates sellest murrangust kaotas kommunistlik liikumine meil oma terava ilme. Sellest ajast teotsevad meil ainult kominterni palgalised agendid, kelle valvamiseks politseiaparaat on olnud küllalt erk ja võimas.

Niisama tungis ka fašistlik ilmavaade ja liikumine Eestisse välismaalt ja kinnitas siin oma kanda avalikult asutatud ja õilsa eesmärkidega ühingu varjus. Selleks kilbiks kasutasid kohapealsed Eesti riigi korra vastased muulased ja nende välismaa nõuandjad kutseühinguna ellukutsutud vabadussõjalaste liite, missugune organisatsioon oma tegevuse iseloomult muutus 1933. a. puhtpoliitiliseks. Õilsa nimetuse ja kõiksuguste ilusate demagoogiliste väljenduste ja lubaduste tõttu hakati seltskonnas vapside demokraatia vastast liikumist pidama idee-

liseks. Vaatamata sellele, et siin tantsiti tegelikult välismaa pilli järgi, muutus see liikumine majandusliku surutise ja sellega seoses üleskerkinud põhiseaduse kriisi tõttu suureks massiliikumiseks, mis taotles riigi võimu ülevõtmist Eestis, et kehtima panna juhiprintsiibile rajatud ühe partei diktatuur. Nii selgus 1934. a. alul politseijuhtidele, et vapside legaalse organisatsiooni kõrvale oli nende registreeritud põhikirja vastaselt tekkinud laialdane juhi põhimõttele rajatud salaorganisatsioon, milles oli läbi viidud sõjaväeline kord ja jaotus. Oli kujunenud olukord, kus tegelikult valitsesid ja juhtisid vapside liitu, nende põhikirja vastaselt, salaorganisatsiooni poolt määratud peastaabi, maakonna, kihelkonna ja külakonna aktiivjuhid.

Samal ajal said politseivõimud põhjendatud andmeid, et vapside organisatsiooni tungivad võimalikult suurel arvul meie alalised vaenlased, illegaalse Eestimaa kommunistliku partei liikmed ja käsikud, lootes kasutada oma huvides vapside liikumise poolt riigivõimu haaramise momendil tekkivat segast olukorda.

Politseile on mõnelt poolt püütud etteheiteid teha, miks sellele vapsismi ohtlikule liikumisele ei pandud kindlaid piire juba varem. Need etteheited on põhjendamatud. Ühest küljest kehtis veel vana põhiseadus, mis valitsusele ega politseivõimudele ei andnud küllaldaselt võimalusi ja vahendeid riigikorra vaenulise liikumise likvideerimiseks juba eos.

Võib ütelda, et pärast vabadussõda ja pärast 1. detsembrit 1924. a. on 12. märtsi 1934. a. pöördepunkt Eesti riigihoo ehitamisel olnud julgemaid ja otsustavamaid samme.

Kui enne 12. märtsi mõned seltskonnakihid politseiametkonda kahtlustasid erapoolikuses ja vapside liikumise poolehoidus, siis politseiametkonna hilisem kindlakäeline tegevus näitab ilmselt, et need etteheited olid alusetud. Politseiametkonnal oli kindel usk oma kõrgemate juhtide vastu ja vastavat korraldust saades likvideeris politsei julgelt, kohusetruult ja erapooletult vapside ja teiste rühmituste riigi sisemist julgeolekut ja korda õonestava tegevuse.

Kindla siserahu loomise ning hoidmisega, missugune läbi viidi politseivõimuga, on vahepeal laialivalgunud mõtted toodud tagasi teadmisele, et ka demokraatlik riik ei saa läbi ilma kindla ja autoriteetse riigivõimuta, mis on kogu rahva elu ja töö tiivustajaks ja edasiviijaks. Sel alal ettevõtetud sammud sisekorra loomise, hoidmise ja uue

ülesehitustöö algamisel on oma sisult kui ka taktikalt olnud õiged ja põhjendatud. Kuid siiski leidis meil 1934. ja 1935. a. seltskonna hulgas kahtlejaid, kes hoidusid salaja vapside liikumise poole, uskudes nende ilusaid lubadusi riigielu parandamiseks ja ei teadnud ära, kas nendega ühes minna või pöörduda tagasi. Samal ajal püüti suletud liikumise tegelaste poolt laiades massides tekitada vee- net, nagu ei oleks nad oma tegevuses taot- lenud riigikorra vaenulisi sihte.

Nagu kommunismi tõelise riigivaenulise palge avas rahva laiadele hulkadele nende vägivaldne ja verine tegevus 1. detsembril 1924. a., niisama avas ka „vapsismi“ tõelise ilme ja sihid paljudele alles 8. detsembril 1935. a. politsei poolt paljastatud verine mässukava.

Avaliku organisatsiooni sulgemise järele jatkas osa vapside liidu liikmeid, kes juba avaliku E. V. Liidu teotsemise ajal moodus- tasid seadusvastase salaorganisatsiooni, oma tegevust pöranda all edasi, kusjuures peasi- hiks oli Eesti kõrgemate riigijuhtide kõr- valdamine, eesotsas Riigivanema ja Kaitse- vägede Ülemjuhatajaga. Nii kavatseti 1934. aasta suvel vapside pörandaluse organisat- siooni tegelaste poolt vangistada üheaegselt Riigivanem K. Päts ja Kaitsevägede Ülemju- hataja kindral J. Laidoner ja selle tagajärjel tekkinud segaduste ajal vägivaldselt riigi- võim haarata vapside liikumise kätte. Po- litseijõud olid valvel ja vangistasid mitu sel- le aktsiooni läbiviimiseks määratud tegelast.

Peagi avastati vapside salaorganisatsioo- ni riigikorra kukutamisele üleskutsuvate sa- lajaste lendlehtede trükkimise ja levitamise keskus. Kõik see ei kohutanud nende sise- rahu häirivat tegevust. Sest umbes samal ajal alati vapside eriti aktiivtegelastest terro- ristliku grupi moodustamist. Muretseti rel- vi, käsigranaate ja pomme; kaaluti ja selgi- tati tehnilisi üksikasju riigijuhtidele atentaat- tide korraldamiseks ning seoses sellega riig- givõimu haaramise küsimusi. Tähendatud terroristide jõuk nõudis vapside salaorga- nisatsiooni juhtidelt kiiret väljaastumist, kasvas „juhtidele“ nii ütelda ülepea, mispä- rast vapside salajase keskuse tegelased ees- otsas A. Seimanniga ise neid ära andsid. Ar- vestades tol ajal teada olevaid andmeid vap- side salajases tegevuses, ei olnud esialgu arusaadav vapside juhtide poolt ühe aktiiv- sema grupi paljastus. Kuid peagi ilmnes, et vapsidel olid tekkinud palju tõsisemad mässuplaanid ja nende viimistlemiseks tuli ohjeldada liiga aktivistlikku „kallakut“ ja ühtlasi demonstreerida politseivõimude ees, nagu ei pooldaks endised vapside tegelased

mingisuguseid vägivalda akte. See oli suit- sukate. Tänu politseijuhtide vilumusele ja selgele olukorra hindamisele saadi sellest uinutavast löksust peagi aru.

Umbes samal ajal saadi teateid, et 1934. aasta sügisel vapside pörandaluse organi- satsiooni abil Keskvangimajast ärapõgene- nud „föhrer“ A. Sirk oli asunud Soomest pörandaluses organisatsioonis us- tavaist meestest löögirühmade moodustami- sele, et läbi viia vägivaldne riigipööre Ees- tis. Siinseal märkisid toleaegsed politsei andmed löögimeeste proovikogunemisi, üksikute aktiivtegelaste suust kuuldi väljendu- si sõjariistade saabumisest ja väljaandmisest; maksva riigikorra ja valitsuse kohta tehti mõistatuslikke väljendusi: „ega see enam kaua kesta, paari kuu pärast on kõik läbi.“ Politseijuhid ei kaotanud seejuures külma verd, teades, et liigvarane rünnak võib küll osaliselt takistada riigipöörde ettevalmistusi, kuid ei kõrvalda seda ohtu jäädavalt. Küll aga valvati teravalt vapside liikumise sala- jast tegevust. 8. detsembril 1935. a. vapside salaorganisatsiooni peastaabi tabamine kroo- nis seda valvetööd. Kindlalt ja õigel ajal hoiti ära välismaalt kohaletoodud tapariis- tadega vennatapmine. Teiselt poolt mässu- katse ettevalmistuse uurimise materjalidest ja asjaosaliste seletusist avanes kõigile vap- sismi kuritahtlik siht ja pale. Samuti selgus nüüd ka kõhklejale, kuidas vapside tegela- sed seisid meie demokraatliku korra vastase välismaa voolu teenistuses. Aktivistidel oli mässukatse ettevalmistamiseks tarvis raha ja relvi. Need saadeti välismaalt, kuid muu- dugi mitte „ilusate siniste silmade eest.“

Vapside 8. detsembril mässukatse etteval- mistuse asja uurimine viidi politsei tervikuli- sel pingutusel kiirelt läbi. Juurdlustoimik sisaldas kuus suurt köidet, kokku 6.800 ma- sinkirja lehekülge. See põhjalik uurimistöo avas silmad kõigile, kes vapside tegevuses otsisid ideelist liikumist ja ei teadnud kas sellega koos edasi sammuda või pöörduda tagasi. Seltskonnas tõmmati kindel piir selle riigivaenulise liikumise vastu — vapslus muutus halvaks pandavaks mõisteks. Ja ees- ti rahvas muutus üksmeelseks; kõik hinda- sid maksmapandud kindlat ja rahulikku korda riigis.

Järgnes Riigivanema otsus rahvahäle- tuse toimepanemiseks Rahvuskogu kokku- kutsumiseks. Vastupidi vapsluse ideele eesti rahvas kinnitas harukordse enamusega, möödunud aasta Vabariigi aastapäeval, oma poolehoidu ja truukstajad demokraatliku- le korrale. Selle üksmeele ja koostöö tule- musena astub nende ridade kirjutamise ajal

Rahvuskogu ülesanded

R. Veermaa.

Kui eesti rahvas oli mõõgaga raiumas piire uuesti aastasadade järele tõusvale Eesti iseseisvale riigile, s. t. kui meil oli vabadussõda ja veel enne kui see lõppes, astusid kokku rahvavanemad ehk -esindajad Asutava Kogu nime tuse all, et luua Eesti riigile põhiseadus. Asutav Kogu lõi Eesti riigile põhiseaduse, mis pandi kehtima 20. juulil 1920. a. Pean aga märkima, et Eesti riigi esimese põhiseaduse väljatöötamine ja viimistlemine teostus sel ajal, kui rindel olid ägedad võitlused ja Eesti siserahvastik oli maailmasõja, suure Vene revolutsiooni ja Saksa okupatsiooni mõjutustest teatud kallakuga ja ilmutas küllalt kaootilist meeleolu, mis ei olnud kaugeltki sobivaks pinnaks rahvasterviku ideaalidele. Kahtlemata ei jätnud need mõjutused ka vastloodud põhiseadusele oma mõju avaldamata. Hiljem, kui lõppes vabadussõda, mil õnnelikult Eesti Vabariik oli loodud ja rahvas asus omaaegsele ülesehitavale tööle majanduspoliitilisel ja kultuurilisel aladel, baseerudes loomulikult kõigis etuavalduis põhiseadusele. Kümnekonna aasta kestel tegelik elu näitas, et Asutava Kogu poolt antud põhiseadus ei ole siiski kõigiti kohane Eesti riigile ja rahvale. Hakkas eksisteerima üksikuid aktsioone põhiseaduse muutmiseks, mis oma mitmesuguseis väljendusviises ja poliitilisis võitlusis viis eesti

kokku rahva poolt valitud Rahvuskogu, et panna kindlaid ja vankumata aluseid Eesti Vabariigi ilusale hoonele.

Samal ajal, kui politsei ennastsalgava töö ja tegevusega tekkinud tuultepöörises läbi viis riigis kindla siserahu ja korra kindlustamise, sooritas ta edukalt kõik teised temal lasuvad kohused. Ka kriminaalkuritegevuse vastu võitlemine on sündinud edu tähe

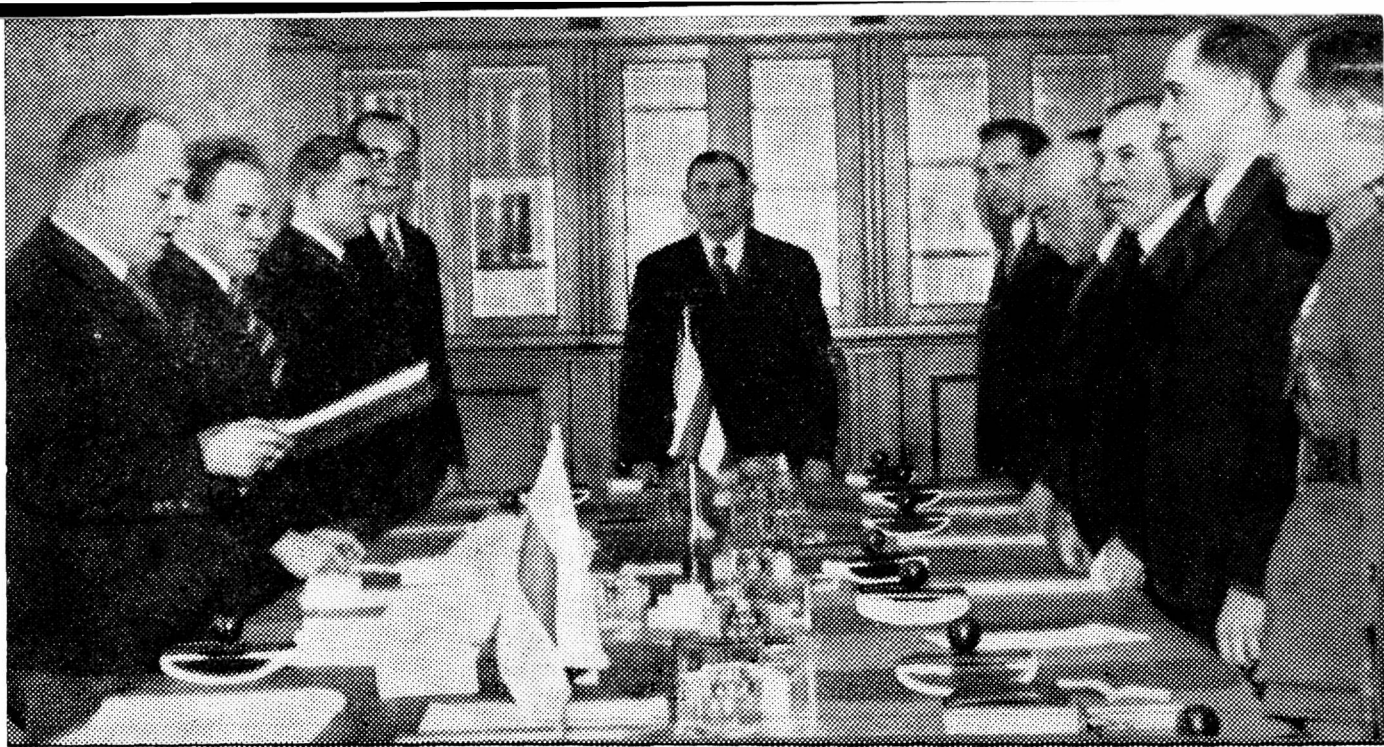
Kokkuvõttes politsei on praegusel ülesehitusajastul ennastohverdavalt ja edukalt täitnud kõik oma kohused kodaniku, ühiskonna ja riigi vastu. Ta on oma kõrgema juhi ja praeguse politseiorganisatsiooni looja, Peaministri asetäitja ja Siseminister K. Eenpalu juhtimisel osutanud riigile ja rahvale suurt murrangulise tähtsusega teenet; ta on kindlustanud meie rahva ja riigi elu arengus rahuliku arenemistee. Sel sisemise julgeoleku ja rahu valvepostil seisab Eesti politsei kindlalt ja truult ka tulevail päevil.

rahva selles küsimuses lahkelideni, ja põhiseaduse projekte serveeriti rahvale hääletamiseks poliitiliste meeleolude üleskihutamiseega. Ja kui lõppeks võeti vastu 1933. a. oktoobrikuus praegu kehtiv põhiseadus, siis võidi kohe julgelt nentida, et praegu kehtiva põhiseaduse väljatöötamise juures ei olnud mõõduandev kuigivõrd mõistustlik tasakaal, vaid enam tunded ja poliitiline puhang. Teatavasti praegu kehtiva põhiseaduse töötas välja 3—4 meest ja üks poliitilisi organisatsioone, ja ilma vähemagi kaalutluseta esitati põhiseaduse kava rahvale vastuvõtmiseks, mille viimane ka aktsepteeris. Meie kogenud riigimeestelt ja rahvategelasilt leiti kohe, et see põhiseadus ei saa olla Eesti riigile ja rahvale vankumatuks põhiseaduseks, millele tugeb edaspidine riigi poliitiline ja majanduskultuuriline ülesehitus. — Ja seepärast meie seeaegne Riigivanem hr. K. Päts ühes Kaitseväge Ülemjuhatajaga hr. kindral Laidoneriga panid vastloodud põhiseaduse teostamise osaliselt seisma, et oodata ära ülespiisutatud poliitiliste kirgede rahunemist, et siis rahulikult ja kindla süsteemiga töötada välja põhiseadus, mis oleks kohane meie riigile ja rahvale. Selle eesmärgi teostamiseks pöördus Riigivanem hr. K. Päts rahva poole rahvahääletuse näol, kas viimane leiab tarvilise olevat kutsuda kokku rahva esindus — Rahvuskogu, kes rahva esindajana otsustaks lõplikult põhiseaduse suhtes, teeks selles tarbe korral tarvilisi parandusi, ja kui on tarvidus uue põhiseaduse järgi, siis töötaks selle välja ja võtaks vastu. Rahvas andis hr. Riigivanemale selleks 23., 24. ja 25. veebr. rahvahääletusega oma volituse, mille põhjal hr. Riigivanem kutsus kokku 18. skp. Rahvuskogu.

Nii on Rahvuskogu ülesanded üldlausendeis ja põhimõtteliselt määratud kindlaks hr. Riigivanemal Rahvuskogu kokkukutsumise kavas.

Rahvuskogu peab oma töö lõpetama kuue kuu kestel.

Rahvuskogu on meie riigi iseseisvuspäevil oma tööiseloomult teine rahvaesindus, kes avaldab rahva tahet riigi põhiseaduse korraldamises. Esimene oli Asutav Kogu, kes meile ligemast minevikust on tuntud kui piiramatu võimuga parlament. Rahvuskogu on aga piiratud võimuga ja ettenähtud töökoormatiseega esindus, kes uue põhiseaduse parandamisel või tarbe korral uue põhiseaduse väljatöötamisel peab võtma juhiseks, et Eesti riik jääb rahvavalitsuslikul alusel valitsetavaks vaba-

Rahvuskogu liikmeid vandetöötuse andmisel.

rüügiks, kus kõrgeim võim on rahva käes ja riiki juhib riigipea temalt ametisse kutsutava valitsuse ning kahekojalise rahvaesinduse tasakaalustatud koostööl.

Seepärast tuleb kokkuastunud Rahvuskogul eeltähendatud ülesanne antud ajaks täita ja põhiseadus vastu võtta ning panna kehtima, ise min-

nes ajalukku, ilma et tegeleks muu seadusandlusega.

Loodame, et meie rahva nii mitmekülgne esindus, nagu seda on Rahvuskogu enesesse mahatanud kahe koja näol, suudab Eesti riigile ja rahvale anda põhiseaduse, mis püsib muutumatult kaua ja tekitamata enese ümber poliitilisi võitlusi.

Londoni politsei ja *New Scotland Yard.*

Tähelepanekuid ja muljeid.

G. V. Kaup, van. kr.-assistent.

(Järg ja lõpp.)

Divisjonide tugevus (ametnike arv) on mitmesugune, sõltudes divisjoni maaala suurusest, elanike arvust, asutuste rohkusest, jne. Nii on: J. ehk Hackney divisjonil 861 ametnikku, maaala 67,37 ruutmiili, A. ehk Whitehall divisjonil on 693 ametnikku, maaala ainult 1,88 ruutmiili, C. ehk St. James divisjonil 697 ametnikku, maaala ainult 1,18 ruutmiili.

Divisjonide allüksused on politseijaamad (Police Station). Ka need on märgitud nimedega, harilikult asukoha tänavanimetusega. Ametnike arv politseijaama juures on

sõltuv eeltoodud asjaoludest, samuti jaamade arv divisjonis. Kõigis divisjonis töötavad politseijaamade juures kriminaalametnikud — C. I. D. men. (Criminal Investigation Department — kriminaalsüütegude uurimise osakond). Kriminaalametnike arv divisjonis on sõltuv eeltoodud asjaoludest.

Kriminaalametnikud alluvad politseijaama (edasi divisjoni jne.) juhile.

Kogu jooksva töö süütegude jälitamisel ja vältimisel, samuti kuritegelise elemendi üle valve teostamisel jne. sooritavad politseijaamade juures töötavad kriminaalametnikud. Igal politseijaamal on kuritegelise elemendi kohta mitmesuguseid nimestikke, muudatusist neis informeeritakse N. Scotland Yardi.

New Scotland Yard on üks Metropolitan Police osakondi Criminal Investigation Department'is. Seal asuvad mitmesugused kartoteegid (sõrmejälgede, kurjat. päevapiltide, karistusteadete jne. alalt) ühes vastavate ametnike-asjatundjatega.

Selle kõrval on N. S. Yardi juures mõnisada aktiivametnikku, kes rakendatakse ras-

MÄLESTUS võrseisuse saabumisest

A. LIIT.

Kerenski miilitsas.

Sattusin miilitsasse vene veebruarirevolutsiooni tõukel. Teenisin tollal Hiiumaal, Kõrgesaare vallas vallakirjutajana. Kohalik urjadnik, kes oli tubli ja rahva poolt lugupeetud mees, arvas siiski paremaks revolutsioonilaine Hiiumaale jõudes kaduda, kuna oli kartla, et metsikutest Siberi küttidest koosneva saare garnisoni soldatid, keda urjadnik varguste ja röövimiste pärast alata oli kimbutanud, võiksid saada karde-tavaiks. Samadel kaalutlustel põgenes saarelt ka kreisiülema noorem abi. Haapsalust saadud korralduse kohaselt tuli vallal valida urjadniku asemele nn. valla vanem miilitsionär, ja et polnud kedagi teist käepä-rast, pandi 1917. a. märtsikuus miilitsamehe kohused minule. Varsti pärast seda kutsuti kõik valdade miilitsamehed Haapsallu jaoskonnaülemaid valima. Kuna vallakirjutaja omasin mõnesugust seaduse- ja asjaajamise tundmist, siis valiti mind seal Hiiumaa jaoskonna miilitsaülemaks.

Sama aasta oktoobri esimesil päevil sakslased vallutasid saared. Mõnesuguseil põhjusil mul polnud just sobiv jääda sakslastele jalgu ja seepärast evakueerusin Tallinna. Pöördusin Tallinnas mõne päeva pärast linna miilitsaülema A. Hellati (praegune riigikohtunik) poole ja pakkusin end teenistusse. Parajasti oli linna 6. jsk. sekretäri koht juba paar nädalat vaba. Võtsin selle koha tänuga vastu ning asusin järgmisel päeval tööle. Eelkäijast oli jäänud seisma täitmata pabereid otse virnade kaupa, kuid selle eest oli ka kantselei jõude külluses, arvan, tublisti üle kümne inimese. Kõik noored töökad preilid ja noorhärрад, ainult et tööoskus puudus. Lükkasime siis laud kokku, asusime kõik koos suure laua juurde, mina võtsin virnast kirjavahetuse, andsin selle vajalise juhatausega vastava ametniku kätte, kes selle samas ära täitis. Paari nädala pärast oli vanavara likvideeritud.

Oktoobri lõpus teostus enamline võimuharang. Tallinna miilitsat see esialgu ei

kemate süütegude jälitamisel. Need ametnikud on kõik teeninud 15—20 aastat divisjonides, seega suurte kogemustega.

Politseijaamade juures ei ole kriminaal-ametnikel teostatud spetsialiseerumist üksikute süüteoeriliikide järgi. N. S. Yardis on see viidud läbi täies ulatuses. N. Scotland Yardi tööpiirkond haarab kogu Londoni maa-ala, erakordselt asub N. S. Yard jäli-tama ka neid süütegusid, mis toimunud provintsis. Siis peab aga algatus tulema N. S. Yardi ametnike väljasõiduks kohalikult politseijuhilt. Õiges korras alustatud jälitamist võib N. S. Yard jätkata kogu Inglismaal, arvatud välja Iiri, Põhja-Iiri, Šoti ja veel mõned kõrvalised riigiosad, kus N. S. Yardi tuleb jälitustoimingute sooritamiseks astuda ühendusse kohalike politseivõimudega.

Vormilise juurdluse toimetamiseks Ing-lise politseil ei ole õigust. Jälitamistöö sü-nib selgitamise korras, tulemused fikseeritakse ettekannete näol, neid kohtus avaldada ei saa. Politsei ettekandeile ülekuulamiste, vaatluste, läbiotsimiste jne. kohta peale ette-kandja keegi alla ei kirjuta. Ilma vastava

kirjaliku loata ei ole normaalkorras poliit-seil õigust kedagi vahistada ega läbi otsida, süüteoalt tabamine ja teised sarnased erandid välja arvatud.

Päris üllatav oli kuulda, et Inglise poliit-seinikele ei ole antud tulirelva, ka krimi-naalametnikele mitte.

Insp. T. Lander seletas küll, et tarbekor-ral on neil relvad laos saadaval, kuid seegi olukord tunduks meil talumatuna. Insp. T. Lander jätkas, „nende relvadeks“ olevat: oma keel, vile ja äärmisel juhul puunui (meie kumminuia taoline, kuid sellest umbes 5 sm lühem). Relva tulevat tarvitada väga harva. (Mina mõtlesin, „nende relvade“ loetellu peavad säärases olukorras vähemalt kolman-dale kohale kuuluma — oma jalad!)

Veel üks näide Inglise kriminaalametnike töötingimustest. Meie inglise kolleegidel ei ole priisõidupileteid raudteele, tänavraud-teele, autobustele ega mujale. Ametnikul on ainsa legitimeerimisvahendina mustade nahk-kaante vahel ametitunnistus, mis õigustab selle kandjale küll kõikjal läbipääsu, mitte aga valveteostamise jne. otstarbel kinodesse,

puudutanud. Miilits töötas edasi endises koosseisus ja endiste juhtnõõride järgi. Detsembrikuus määrati mind 5. jaoskonna komissariks. Teenisin sel kohal kuni 1918. aasta 15. jaanuarini. Siis otsustasid enamlaste lõpuks ka miilitsa üle võtta. Ülevõtmine seisis selles, et miilitsaülem asendati tribunaaliga, miilits ise nimetati linna punaseks kaardiks ja teenistusse jäeti ainult need miilitsionärid, kes astusid enamlaste või es-er-ide (sots.-revolutsionääride) parteisse.

Ka minult küsiti, kas ma ei sooviks muutseda endale nimetatud partei liikmekaardi. Vastasin eitavalt. Kuid tribunaal oli minu vastu armuline ja seletas, et ma võivat ka ilma liikmekaardita edasi teenida, kuid pidavat aga igal tingimusel täitma tribunaali korraldusi. Keeldusin ka sellest. Seesugune armulikkus on seletatav asjaoluga, et miilitsas leidis armetult vähe asjaajamisega vilunud ametnikke.

Punaste lahkumine.

Elasin Pühavaimu tän. 6. jaoskonna majas, väikeses toakeses. Puutusin seepärast sageli kokku endiste miilitsionäridega, nüüdsete punakaartlastega. Alul näitas meeste meeleolu, mida kõeli juhtide alalise hooplemise ja rüuskamisega, isegi väikest noopicimise ja rüuskamisega, isegi väikest tõusu. Sigines nagu usku leivaisade võimu

püsivusse. 20. veebruari paiku tuli pööre. Tekkisid jutud parunite ja eesti valgekaartlaste pealetungist Haapsalu poolt. Kuna paar päeva tagasi kohtasin linnas äsja saartelt läbi sakslaste valve lipsanud isikut, kes teadis rääkida sakslaste ettevalmistusist saartelt lahkumiseks, siis aimasin, milles asi seisab.

Ärevus, segatud hooplemisega, kasvas iga päevaga. 23. veebruaril teati rääkida suurtest punakaardi jõududest, kes valgetele vastu saadetud, et viimaseid Keilas pihuks ja põrmuks lüüa. Kuid sama päeva õhtul oli meeste tuju juba langenud. Päeva kestel oli Keila poolt saabunud hoopis teissuguseid andmeid, kuigi enamlaste lehed ikka veel rääkisid eesti valgekaardist. Ühtlasi levisid kuuldused, et tuusad eesotsas Anveldiga tegevat juba ettevalmistusi laevadele asumiseks.

Iseseisvus saabub.

Järgmisel hommikul kuulsin punaste juhtide lahkumisest ja ühtlasi sain A. Hellatilt kutse tulla tema juurde, et asuda punakaardi-miilitsa ülevõtmisele. Läksin Hellati juurde, kes elas Laial tän., praeguse politseikooli hoone vastas. Peale lühikest nõupidamist otsustas Hellat minna vaatama, kuidas on lood miilitsavalitsuses, mis asus Viru t. 6; kuna mina pidin sel korral, kui temast lähema poole tunni kestel pole mi-

teatritesse jne. Sarnasteks puhkudeks tuleb ametnikul lunastada pääsetäht. Kulud ei jää ametniku kanda.

Igal ametnikul on päevaraamat, kuhu kannab igapäev kõik oma teenistusalsed käigud, tulemused, takistused jne. ühes kellaaegadega. Päevaraamatut peetakse nõnda, et vasakule poolele kantakse eelnimetatud asjaolud, paremale poolele aga kõik ametitalitustega ja käikudega ühenduses olnud kulud, nii sõidukulud trammil, taksol, raudteel jne. Samasse kantakse ka teadete hankimise kulud.

Kui ametnikul tuleb töötada asutuses või väljas pärast kl. 19⁰⁰, siis on tal õigus kulutada riigisummade arvel 2 shillingit (umbes 1,84 kr.) õhtusöögiks ja kanda see summa päevaraamatusse. Ametnikule tasutakse tehtud kulutused tema päevaraamatu järgi, arveid ega muid tõendeid ei nõuta. Lehitse des insp. T. Lander'i päevaraamatut, leidis selles iga päeva kohta mõnesuguseid kulusummasid, ümmarguselt 1—2 naelsterlingi (18—36 kr.) piirides.

Londoni politsei töökoormatisest saab

pildi, kui teada, et 1935. a. jooksul oli Londoni politseil 80.336 jälitamist kriminaalsüütegudes. See teeb aastas ühe Londoni politseiametniku kohta 4 juurdust (Tallinnas ja Harjumaal tuli 1935. a. iga politseiniku kohta üle 50 toimiku). Siinjuures peab märkima, et Inglise politsei ei teosta maksude ega võlgade sissenõudmisi.

Kuritegevuse tase Londonis selgub võrdlusest, et 1935. a. oli Londonis iga 110 elaniku kohta umbes 1 toimik (Tallinnas ja Harjumaal oli 1935. a. iga 10 elaniku kohta 1). Mis puutub Londoni politsei töötulemusesse, siis ei ole need statistiliste andmete järgi sugugi hiilgavad. 1935. a. avastas Londoni politsei kõigist selgitamisel olnud süütegudest 27,9 prots. (Samal ajal oli avastamise protsent Tallinnas ja Harjumaal 71!)

1934. a. avastas Londoni politsei kõigist selgitamisel olnud süütegudest 24,1%.

Üldiselt on süütegevus Londonis aasta-aastalt langenud.

Nii on avaldatud:

1933. a. kokku 83.668 süüteost,

1934. a. kokku 83.036 süüteost,

1935. a. kokku 80.336 süüteost.

dagi kuulda, katsuma organiseerida abi tema päästmiseks. Ühtlasi pidin koostama midagi päevakäsu-taolist elanikkonnale. Varsti helistas Hellat, et tema viibivat miilitsavalit-suses, kus tribunaalist polevat enam jälgegi.

Läksin sinna. Helistasin kordamööda kõigisse jaoskondadesse. Peaaegu igas jaos-konnas oli telefonil komissar ise (endine miilitsaagene komissar). Küsiti äreval hää-lel nõu, mis teha. Vastasin Hellati korral-dusel, et kel süda puhas, jäägu kohale ja asugu kohe organiseerima käepärast ole-vaist usaldusväärseist meestest korrakaitset. Kõik peale ühe, kes arvas paremaks kaduda, tegidki nii nagu soovitatud.

Kustki teatati, et venelased kavatsevad Balti jaama ning Tehnika tänava moonala-dusid õhku lasta. Tuli kiiresti otsida abi-nõusid selle vältimiseks. Kuna Viru tän. staap oli terveni laiali joosnud, siis polnud seal midagi peale hakata. Siirdusime see-pärast S. Tartu maanteele 3. jaoskonda, kus meeskond peaaegu täies koosseisus oli koos. Oli kiiresti vaja mehi, keda saata Balti jaa-ma ja Tehnika tänava ladude kaitsmisele. Õnneks pidasid es-er-id kuski lähedal koos-olekut, kust saadi mõnikümmend meest, kes nõustusid kaasa lööma. Samuti saadeti miilitsionärid välja otsima Omakaitse Seltsi liikmeid ja värbama vabatahtlikke linna-

kaitse jaoks, mis võrdlemisi lühikese aja jooksul andis tulemusi. Kustki saadi neile püsse ja mehed marssisid kohtadele.

Omakaitse liikmete ja vabatahtlike ko-gunemine kestis. Vahetevahel olid jaoskon-nas ruumid mehi tulvil täis. Neile jagati relvi. Paljud vist polnud ammu enam (Ju-mal teab, kas üldsegi) relva kätte saanud, sest aeg-ajalt kargatasid ruumes paugud ja kuulid plaksatasid — õnneks lakke.

Koostasin vahepeal päevakäsu teksti, mille kirjutasin väikese blokiraamatu ka-hele lehele. Tahtsin saada sellele Hellati allkirja, kuid tal oli kaitsesalkade organi-seerimisega niipalju tegemist, et ei saanud aega teksti läbi lugeda ega alla kirjutada. Kirjutasin siis oma käega Hellati nime päe-vakäsule alla ja saatsin miilitsionäridega trükkikotta „jalamaidseks“ trükkimiseks ja linnas üleskleepimiseks. Päevakäsk oli järgmisesisuline:

Tallinna elanikkudele.

Graforraallist filmapilfu tähele pannes teatab Tallinna miilitsaalltem järgmiist:

1. Kella 9 õhtul kuni kella 6 hommikul on liikumine uulitsjal täiesti feelatud.

2. Punakaardiwälajed on fõhustatud wiibi-mata fõif nende fäes olevad fõjariistad, laske- ja fõhfeainete tagawarad miilitsafajaosfondadesse ära andma.

Tapmisi oli Londonis 1934. a. 23, samapalju ka 1935. a.

Röövimisi oli:

1933. a. 118 juhul,
1934. a. 103 juhul,
1935. a. 89 juhul.

Langust näitavad ka murdvargused elumaja-dest. Neid oli:

1933. a. 6331 juhul,
1934. a. 6232 juhul,
1935. a. 5156 juhul.

Samuti murdvargused kauplustest. Neid oli:

1933. a. 6372 juhul,
1934. a. 5450 juhul,
1935. a. 4870 juhul.

Ka lihtvargused näitavad langust. Neid oli:

1933. a. kokku 31.941 juhul,
1934. a. kokku 27.587 juhul,
1935. a. kokku 24.732 juhul.

Tõusu näitavad murdvarguste katsed eluma-jadest ja kauplustest. Neid oli:

1933. a. kokku 673 juhul,
1934. a. kokku 1005 juhul,
1935. a. kokku 1115 juhul.

Viimasest võib järeldada, et kodanike ja po-litsei tähelepanu ja valvsus on muutunud erksa-maks.

Tõusu näitavad veel vargused igasugustest automaatidest, nii oli sääraseid vargusi:

1933. a. kokku 596 juhul,
1934. a. kokku 818 juhul,
1935. a. kokku 852 juhul.

Sealjuures võib ära märkida, et nende varguste osatähtsus üldises süütegevuses on võrdlemisi tühine.

Üllatavalt väike on Londonis tapmiste arv, kuigi East End'i peetakse roimade ja roimarite tihedamaks linnaosaks Euroopas.

Kuna kõik 1935. a. Londonis asetleidnud tapmised sai selgitamiseks N. Scotland Yard, siis võib uhkustada nende avastamise prot-sendi üle. See oli tapmiste puhul nimelt 91,30, ainult kahel juhul ei õnnestunud selgi-tada süüdlasi. Ühel avastamatuks jäänud juhul oli kellegi naise surm järgnenud abordi tagajärjel, teisel juhul oli avalik naine kä-gistatud West-End'is (see on just Londoni parem linnaosa!)

Tähelepanдав on sealjuures, et 21-st avastatud mõrvarist 10 võtsid endalt elu enne vahistamist, 5 vastutusele-võetut osu-tusid kohtus mittesüüdivaks ja 1 vastutu-sele-võetu mõistis kohus õigeks. Seega 21-st

3. Kõvasti on feelatud sõjariistus nullifale ilmuda, õigu üffikult wõi salgakaupa, peale miilitõnärõide, Omakaitse Seltõsi liikmete ja Eesti polgu soldatite.

4. Wargad, rõõwõjad ja igafuguste wõgõwallategude toimepanõjad jaawad furitõõ paigal armuta maha lastud.

24. weebr. 1918.

Tallinna linna miilitõfaüle m
H. Hellat.

Miilitõnärõid täitsid korralduse täpselt ja arwan, et umbes kella 11 paiku kleebiti päevakäsk linnas üles. Nagu pärast mitmelt poolt kuulsin, oli päevakäsk avaldanud rahvale head mõju, kuna ta peale üldise korralekutsumise sundis leivakoti-punakaartlasi relvi välja andma ja tähistas ühtlasi ka punaste võimu lõppemist. See oli nagu sissejuhatuseks hiljem üleskleebitavale iseseisvuse manifestile.

Umbes kella 2 paiku päeval sai teatavaks, et kapten Rotschild olevat määratud linna komandandiks ning korraldavat Riigipangas (praegune Eesti Panga maja) Omakaitset korra kaitsmiseks linnas. Hellat kutsuti komandandi juurde. Veidi hiljem sain korralduse organiseerimise tegevus 3. jaoskonnas lõpetada ja komandantuuri minna. Teel sinna mõõdusin Krediidkassa majast, mis oli üheks enamlaste koonduskohaks. Otsusta-

sin astuda sisse, et vaadata, kuidas seal lood on. Leidsin seal ühes saalis suure virna vintpüsse, mille juures 2 punakaartlast nähtavasti pidasid valvet. Mehed pärisid mull, kuidas väljas lood. Seletasin neile, et punaste luusad ammugi linnast lahkunud ja valged on võimul ning soovitasin neile jalga lasta. Jõudes Riigipanga majja, rääkisin seal oma äsjasest avastusest. Kohe korraldas seal viibiv polkovnik Peeter Kann (praegune riigikohtunik) Omakaitse meestest salga, kes veoautole asetatud kuulipildujaga läks Krediidkassa hoonet vallutama. Jooksin autoga kaasa, et näha, kas punakaartlased püüvad veel oma postidel. Osutus, et mehed olid talitanud minu nõuande järgi ning lasknud vahepeal jalga. Siit saadi hulk püsse ning laskemoona, mis kulus vahepeal kogunenud Omakaitse liikmete varustamiseks marjaks ära.

Riigipangas võtsin osa püsside väljaandmisest Omakaitsele. Muile tehti ülesandeks kirjutada välja püssilube. See, praegu võrdlemisi keeruline ja aeganõudev usaldustoiming käis tol korral väga lihtsalt. Sain kustki tavalise vürtspõõ tsekiraamatu ära rebitava lehepõõõega; püssilõõõ soovija tuli minu laua juurde, ütles oma nime, mille kirjutasin kontsule ja rebitav. lehele, varustasin viimase oma allkirjaga, ja seesuguse

avastatud mõrvarist läks kohtu määratud karistust kandma ainult 6 isikut.

Huvi võiks pakkuda vara vastu sihitud süütegude jagunemine kahjusumma järgi. 1935. a. avastati Londonis üldse 72.973 süüteost vara vastu, nimelt kahjusummaga:

kuni	10 kr.	13.872	juhul	või	19%
10	20	8.329	„	„	11,4%
20	100	29.275	„	„	40,1%
100	1.000	18.669	„	„	25,6%
1000	2.000	1.614	„	„	2,2%
üle	2.000	1.214	„	„	1,7%

See võrdlus näitab, et pisisüütegeusid on kas üldse vähe või avaldatakse neist ainult osa. Süütegeusid kahjusummaga 20 kuni 100 kr. ja 100 kuni 1.000 kr. ei saa Londoni oludes lugeda pisisüütegeudeks, kuigi elustandard seal on 4—5 korda kõrgem kui meil, rohkem töötasude, vähem hindade näol.

Kõige kuulduste ja tähelepanekute põhjal tundub, et võrdlemisi madala süütegevuse juures Londonis üldse on pisisüütegeusid võrdlemisi vähe. Avaldamata jäetud süütegude protsent on minu arvates igal pool ligilähedaselt sama, kõikudes 10 prots. piires.

Eeltoodut kinnitab ka näiteks see, et Londonis ei ole jalgratastel mingit registree-rimismärki, ei võeta ka jalgrattalt mingit maksu. Ja Londoni tänavail võib igal samal näha treppide, kõnniteede jne. najal seismas valveta ja lukustamata jalgrattaid.

Üldse oli 1935. a. Londonis süütegevusega ära kistud vara väärtus umbes 20.000.000 kr., kusjuures politsei sai jälitamisega kätte ära kistud vara umbes 2.000.000 kr. väärtuses, s. o. 10 prots.

Ma kardan, et arvuliste andmete etteotsemisega Londoni politsei tööhulgast ja töötulemusist võiks tekkida mulje, nagu oleks meie inglise kolleegide tööind ja kvaliteet päris madal. Eriti veel, kui arvestada, et Londoni politseiniku palk on efektiivselt umbes 500 prots. parem kui meil, redutseerides seda umbes 300 prots. elukallidusega, jääb temale veel umbes 200 prots. enampalka.

Mina ei söanda hindama hakata Inglise politsei, eriti N. Scotland Yardi töötulemusi teiste maade vastavatega, kuna kusagil peale Inglismaa ei ole seadusandlus ja traditsioonid nii kindlalt alalhoidlikud ja politsei tööd raskendavad.

laskeriistaloga varustatult kodanik kõndis Krediitkassa majja, kus talle anti vintpüss vastava arvu padrunitega. Esimeseks püssiloa saajaks oli praegune teeneline näitleja Paul Pinna. Arvan, et hiljem politsei ei ole kunagi ühel ja samal päeval suuremal arvul püssilube annud, kui mina tollel esimese iseseisvuse päeva õhtupoolikul andsin. Püssilubade „registriks“ jäi tsekiraamatu konts, kuid kuhu see jäi, sellest pole mul aimugi. Arvan, et mõnigi vintpüss, missuguseid nüüd aeg-ajalt leitakse pööninguilt ja aedadest mahamaetult, on pärit Krediitkassast. Huvitav oleks saada ükski leht mainitud püssilubade „registrist“ politsei muuseumile.

Oli rekvireeritud veoautosid, millele asetati relvastatud salgad ja saadeti siis linnas patrullima, et tõrjuda tagasi sadam. linna rüüstamisele tungivaid madr. ja punakaartlaste jõuke. Mõnele autole leidis isegi kuulipilduja. Linnast kuuldus alalist laskmise raginat, millele aeg-ajalt sekundeerisid Riigipanga ette ülesseatud kuulipildujad. Mulle kui mittesõjaväelasele oli see kõik uudeks elamuseks, mis selle tõttu on püsinud elavalt meeles.

Riigipangas viibisid ka Päästekomitee liikmed ja kõrgemaid ohvitseri.

Hiljem täitsin telefonisti ülesandeid. Kõlistati sageli, hääled ärevad. Väljasaadetud

autod teatasid oma asukohtadest ja tähelepanekuist vaenlase suhtes. Kuna kasutada oli tavaline telefon, siis oli raskusi kõnede vastuvõtmisega; ruumis viibijate kõnesumin ja alaline uste paugutamine segas kuulamist. Vastuvõetud teated andsin komandandile edasi. Mäletan üht põnevat hetke tollest ööst. Telefoni kaudu teatati — ei mäleta enam, kelle poolt, — et tugev madruste salk liukuvat gaasivabriku poolt südalinna suunas, kuna aga linnakaitset ei olevat lähedal. Andsin teate edasi. Taheti anda Riigipanga ees seisvale sideautole käsk sõita välja ning koguda jala- ning „motoriseeritud“ salku madr. vastu. Siis aga meenus, et sideauto oli varem välja saadetud. Polnud käepärast ka mõnd teist autot ega ka jalamehi. Kohalviibijate näod muutusid tõsisteks. Õnneks teatas endast lähemal silmapilgul üks meie autodest, kellele võidi vastavad korraldused edasi anda. Pärast keskööd tegid punased vahele ettepaneku. Kuna meie jõud polnud kuigi suured ega kindlad, siis võeti ettepanek muidugi vastu ning lepiti nii kokku, et punased ei tungi sadama piirkonnast kaugemale.

Tõsisemaid kokkupõrkeid ega rüüstamisi õnneks kogu öö kestel ei tulnud siiski ette, arvatud välja tulevahetus Paksu Margareeta juures, kus üks õpilane sai punaste kuuli läbi surma.

Inglismaa linnades ega maal ei ole ka elanike registreerimiskohustust. Peetakse küll valijate nimekirju ja nende abi kasutab sageli ka politsei, kuid kuritegeline element arusaadavalt on liikuvam kui valimisnimekirju korraldav ametkond.

Arvestades suurt elanike tihedust Inglismaal, lähestikku asuvaid suuri linnu ja ülielavat liiklemist, nii kohal kui välismaaga, eriti Prantsus- ja Saksamaaga, tunduvad minule küll Inglise kriminaalametniku töötin- gimused võrratult raskematena kui kusagil mujal (välja arvatud Põhja-Ameerika Ühendriikide mõned osad) ja saavutatud töötulemused kõrgelt hinnatavatena.

Üheks tõenduseks Londoni liiklemise elavusest on liiklemisõnnetuste arv. Nimelt sai 1935. a. Londonis surma liiklemiskeerises 1.103 inimest, neist 675 jalakäijat (61,2%), 226 jalgratturit (20,5%), 124 mootorratturit (11,2%), 78 auto ja muu liiklemisvahendi juhti ja sõitjat (7,1%).

Peale selle said 1935. a. Londonis liiklemisel kergelt ja raskelt vigastada 54.469 inimest, seega surma ja vigastada keskmiselt igapäev 150 inimest!

Londoni politsei kasutab juba aastaid edukalt raadioseadeldisega varustatud patrullautosid. Leitakse, et see tagab paremini kodanike isiklikku ja varalist julgeolekut kui valvepostil seisev politseinik, kuna Londonis pealegi peagu igas majas on rohkesti telefoniaparaate. Kord on säärane: kui keegi vajab politseilist abi, kas varguse, kelmuse jne. puhul, siis tarvitseb vaid helistada N. Scotland Yardi juures asuvasse informatsiooniruumi, Whitehall'i keskjaama ab. nr. 1212. Viimane, saanud telefonilise teate, annab raadioteel kohe käsu teatavas piirkonnas patrullivale autole sõita kohale antud aadressi järgi. Et kirjeldatud sisseseade on elavalt kasutamisel, näitab 1935. a. saadud väljakutsete arv (68.722). Kuigi enamikul neist väljakutseist olid põhjused tühised, jõuti ometi väga kiirelt kohale, ja 2.672 juhul teostati süüdlaste vahistamisi. Need olid: 481 juhul autovargad, 238 juhul murdevargad, 470 juhul varguskatselt tabatud, 1.483 juhul mitmesugused teised kurjategijad.

Jälgides N. Scotland Yardi tööd mitmel alal, nii peakartoteegis (Criminal Record Office), informatsiooniruumis, daktülos-

Hommikupoole lahkusime Hellatiga staa-bimajast. Läksin oma korterisse Pühavaimu tän. Tuba oli külm, kuid puid leidus ja varsti praksus tuli ahjus. Päeva jooksul polnud aega söömiseks, nüüd selgus, et toidupoolist polnudki tagavaraks peale viie toore kartuli. Tegin siis nii nagu vanasti karjapoisina, küpsetasin kartulid sütel, ja ei saa ütelda, et need seekord oleksid maitsenud halvemini kui karjapoisipõlves.

Järgmisel hommikul valitses linnas väli-selt tavaline kord ja rahu. Kuid kõigil oli tunne, et see võib olla vaikus enne tormi. Iga silmapilk oli oodata sakslasi. Mida teevad sel puhul reidil olevad vene sõjalaevad? Kas avavad linnale tule? Kuidas käituvad sakslased? Kas nad respekterivad linnas jalule seatud korda, või asuvad oma tavali-sele rüüstamisele, mille võib olla kutsub väl-ja ka kellegi provotseeriv kuul saksa sõja-väe pihta?...

Keskpäeva paiku ilmus linna kohale saka lennukeid. Merelt kostsid kahurimürtsud ja lennukite läheduses lõhkesid šrapnellid, tekitades huvitavaid valgeid pilvekesi selges-se taevasse. Linna sadas šrapnellikilde, mis vingudes tungisid läbi telefonitraadistiku. Rahvas jälgis huviga seda vaatamängu ja lõmbus üksnes siis väravatühikuisse, kui

just otse läheduses juhtus sadama kilde. Siis saabusid viimaks saksa sõjaväed ees-otsas jalgratturitega. Sakslased ja saksikud hõiskasid, eestlased aga vaatasid mureliste nägude ja segaste tunnetega.

Kuid eestlaste hinge jäi siiski midagi ise-seisvuse väljakuulutamisest, mida esialgu ei osatudki täpselt defineerida, midagi, mis ta-sapisi soojendas ja rinnus paisus ning mille paistel okupatsioonivägede tulek ei tundu-nudki nii masendavana. Kaua, kaua kam-mitsas hoitud vabaduse iha oli hetkeks välja pursanud oma täies suuruses; iseseisvuse manifesti lugedes või kuuldes kihvatas see iga tõsise eestlase südame sügavusest läbi ja jättis sinna leegitsema oma kustumatu sära ning vaistliku lootuse, et okupatsioon on ai-nult ajutine takistus, ülemineku disharmoo-niline akord, aga mitte lõpp. See sõnul väl-jendamatu „midagi“ kandus laiaadesse rahva-hulkadesse. Mäletan, kui kuu aega hiljem sõitsin Hiiumaale, siis paljud kauge maa ta-gant tulid minult küsima, kas ka saared, ol-les iseseisvuse väljakuulutamise ajal juba okupeeritud, on arvatud iseseisva Eesti Va-bariigi külge. Ja kui ma neile seletasin, et vaatamata okupatsioonile maksab iseseisvu-se väljakuulutamine ka saarte kohta, siis märkasin küsijate silmis varjamata rõõmu ja helget lootust.

koopilistes kartoteekides jne., jäi eriti hea mulje viimatinimetatud evidentsidest. Seal oli elav tegevus nii kümne-sõrme-jälgedega kui ühe-sõrme-jälgedega osakonnas. Londonis ei ole daktül. ega monodaktül. kartoteeke kohtadel (divisjonides ega pol. jaamades), seal võetakse jäljed teopaigalt ja saadetakse N. Scotland Yardi, kas kahtlustustega kel-legi kohta või ilma. Ja N. Scotland Yardis on kõik avastamata teopaigajäljed vastavas klassifikatsioonis, neid võrreldakse iga saa-buva uue registreeritud kurjategija näpujäl-gedega.

1935. a. saadi N. Scotland Yardis 4.037 süüteoasjas 10.261 teopaigajälge, seega kesk-miselt ligi 3 jälge teopaigalt. Neist jälgedest identifitseeriti 930 jälge omanikud, kokku 350 süüteoasjas. Raskemail juhtumeil käisid sündmuskohal ka N. Scotland Yardi daktül-loskoobid, 1935. a. 511 korral.

Isikute kindlakstegemiseks sai N. Scot-land Yard 1935. a. 55.899 isiku näpujäljed, nende järgi identifitseeriti 21.767 isikut. Seal-juures oli 989 järelepärimist välismailt, 5914 järelepärimist Šoti- ja Põhja-Iirimaaalt. Prae-gu on N. Scotland Yardi kartoteekides um-

bes 600.000 isikult näpujäljed, peab jällegi märkima, et Inglismaa seadused ei luba võtta näpujälgi karistamata isikuilt. Harili-kult saadaksegi kurjategijate näpujälgi N. Scotland Yardis just vanglatest.

N. Scotland Yardi näpujälgedega osakond valmistab igast õnnestunud identifitseerin-gust näpujälgedega alal üksikasjalise eksper-tiisi ja saadab selle asja selgitanud politsei-asutuse kaudu vastavale kohtule. Sinna kut-sutakse ekspertiisi koostanud ametnik asja-tundjana andma suulisi seletusi.

Nõnda tuli 1935. a. N. Scotland Yardi daktüloskoopidel ilmuda Londoni kohtusse 170 ja provintsikohtusse 180 korral.

Normaalselt N. Scotland Yardi eksper-tiisi kohtus ei korrata, ainult põhjendatud vaidluste korral kohus tarvitseb lasta hinna-ta N. Scotland Yardi ekspertiisi mõnel asja-tundjal väljastpoolt N. Scotland Yardi.

Tehniliste, keemiliste jne. küsimuste la-hendamiseks on Londoni politseil laboratoorium Hendon'i linnaosas (kannab nimetust The Hendon Laboratory). Viimane avati alles 10. apr. 1935. a. ja on suurel määral ra-kendatud Londoni politseikolledži õppe-

Veel kaks päeva E. V. miilitsat.

Juba paar tundi pärast sissemarssimist võtsid sakslased miilitsajaoskonnad üle. Asutuste ülevõtmine sündis lihtsalt: saksa Feldpolizei veltveebel asus meestega jaoskonda, kirjutas sealviibijate nimed üles ja käskis koju minna.

Miilitsavalitsust Viru tänaval esialgu ei puudutatud. Ilmudes 26. veebr. hommikul miilitsavalitsusse, arvasin, et leian eest saksa miilitsaülema, kuid kohal oli Hellat ja mõned kantseleiametnikud. Kuna jaoskonnad olid juba üle võetud, siis polnud meil õieti enam mingit tööd. Kuid sakslased ise hoolitsesid töö eest. Umbes tunni või poolteise pärast tõi saksa sõjaväepatrull miilitsavalitsusse trobikonna eestlasi, keda saksa väeosad olid Keila ümbruses kinni püüdnud ja Tallinna toonud, isikute ja linnast väljaspool viibimise põhjuste selgitamiseks. Ilmselt oli tegemist Keila lahingust osa võtnud punakaartlastega, üht neist tundsin isiklikult, kuid mehed seletasid targu, et nad olevat Tallinna elanikud ja läinud maale hankima toidupoolist, kuid sattunud saksa sõdurite kätte. Mina, kelle Hellat vahepeal oli määranud oma abiiks, koostas inigäihe kohta vastava protokoll ja lasksin mehed minna. Seesugust tööd tuli sakslastelt samal kui ka järgmisel päeval veelgi. 27. veebr.

lõunapaiku (või koguni 28. hommikul) tuli miilitsavalitsusse saksa ohvitser ja kuulutas, et nüüdsest peale hakkavat tema korraldama Tallinnas politsei asju.

Katkes miilitsa töö, mida võidi jätkata alles sama aasta 12. novembril. Novembri lõpupäevil külastas Tallinna miilitsavalitsust, kus olin miilitsaülema kt., jälle üks saksa ohvitser. See ohvitser, kes kuidagi tegeles saksa väeosades korra alalhoidmise alal, tuli seekord lahkumisvisiidiga.

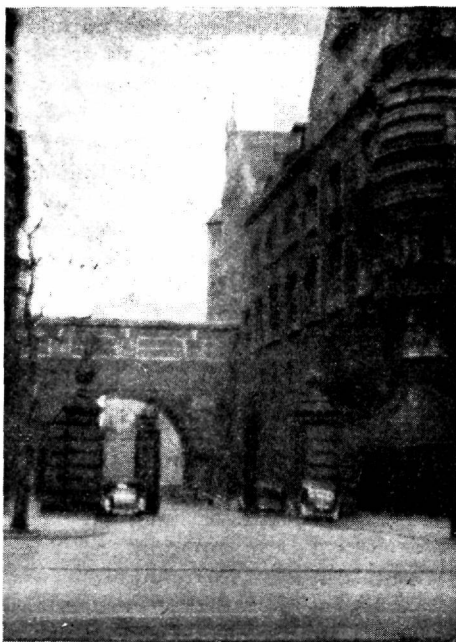
Politseijuhtide kõnesid raadios.

2. veebruaril k. a. kõneles raadios Politseikooli direktor Ed. Mets teemal: „Politsei ja kodanik“, kus kõneleja andis oma poole tunnises ladusas kõnes ülevaate politsei ja kodaniku vahekorradest. 9. veebruaril kõneles politseiinspektor A. Liit teemal: „Võitlus kuritegevusega“. Kõneleja käsitas kokkuvõtlikult ja huvitavaalt nimetatud küsimust.

Politseijuhtide raadiokõned on äratanud suurt tähelepanu.

Edaspidi kõnelevad veel raadios prefekt Reimo j. t. väga mitmesuguste küsimuste üle.

tööle. Nimetatud kolledži ja laboratooriumi on lühemat aega instrueerinud ka meil tun-

Vaade New Scotland Yardi õuele.

tud rootsi teadlane, Stokholmi ülikooli kriminalistika professor H. Söderman. (Viimase juhitud kriminaaltehnoloogilised kursused lõpetas edukalt Stokholmis 1936. a. kevadel pol. pol. assist. A. Raudalu.)

Inglise politseijuhtid on väga tänuväärt prof. Söderman'i teaduslikult sügavaile ja praktiliselt otstarbekohaseile näpunäiteile. Seda on väljendatud avalikult mitmel puhul, muu seas Londoni politseiülema 1935. a. aruandes (Report of the Commissioner of Police of the Metropolis for the Year 1935).

Lõpetades oma kirjutise, on mul pisut kahju, et Londoni politsei ja New Scotland Yardi tööedukus osutus vaatamata nende asutuste heale organisatsioonile ja suurele populaarsusele väiksemaks kui meil, selle juures peab aga arvestama seda, et London on maailmalinn ja süütegude jälitamise tingimused selles on hoopis raskemad kui meil.

Sellest tõsiasiast ei pääse vaikides mööda, kuigi mina sellega ei taha kuidagi riivata Londoni politsei ja New Scotland Yardi head nime. Vastupidi, isiklikud muljed Londoni politsei ja eriti N. S. Yardi töökorraldusest ja ametkonnast on kõige paremad.

Puudusi

Kriminaalkohtupidamise seadustikus.

Sandre Šööt, kr.-pol. vanem assistent.

KKS kehtib alates 1935. a. 1. veebruarist. Möödunud aeg on küllalt pikk selleks, et arutleda seda seadustikku ja teha kokkuvõtteid uuest olukorrast, mille ta loonud.

KKS üheks taotluseks oli, et teha poliitiline juurdlus vormiliseks toiminguks. Politseile anti õigus üle kuulata tunnistajaid, toimetada läbiotsimisi, juurdevõtmisi ja vaatlusi. Politseile pandi suured kohustused ja anti teatav hulk õigusi.

Vene KKS järgi poliitiline juurdlus ei olnud vormiline toiming, vaid ainult süüte andmete kogumine ja kohtuasutuste korralduste täitmine. Kuid tegelikult toimetas politsei kohtuvõimude heakskiidul juurdlusi juba vene KKS maksvuse ajal, kuulates kirjalikult üle tunnistajaid ja tehes 99 korral sajast vaatlusi ning läbiotsimisi. Elu oli jõudnud nii kaugele ette, et politseilt nõuti enam kui seaduses ette nähtud. Vene KKS oli jäänud eluvõõraks ja tegelik elu murdis sellest läbi.

Praegu kehtiv KKS legaliseeris vene KKS ajal väljakujunenud poliitilise juurdluse, laiendades suurel määral politsei õigusi juurdluse toimetamise alal. Kuid nagu tegeliku töö juures ilmneb, on sellesse seadustikku jäänud veel küllaltki kitsendusi, mis otse takistavad politseid süüteggevuse vastu võitlemisel.

Seetõttu politseis on jällegi kujunemas oma praktika, mis tingitud tegeliku elu nõudeist, kuid kaldub siiski kõrvale KKS ettekirjutustest. Ja politseil on küllalt raske: ühelt poolt on ta vastutav talle pandud ülesannete eduka täitmise eest — ta peab ilmestama süütegijad ja toimetama nad kohtu ette, peab süüteost kannatanuile muretsema tagasi nende vara, kuid teiselt poolt edukaks teotsemiseks vajaliste abinõude valikul ta ähvardab sattuda seadusega vastollu, kuigi valitavad abinõud isendast ei oleks hukkamõistetavad.

Et ei korduks vana nähe, kus politsei töö huvides peab oma praktikaga jõudma KKS kaugele ette, tuleks KKS aegsasti vastavalt muuta. Alljärgnevad read juhivad selles mõttes tähelepanu mõnele KKS puudusele. Meie teame, et osa KKS takistavaid ettekirjutusi on tingitud Põhiseadusest,

kuid loodame, et tulevane Põhiseadus need raskused kõrvaldab.

Politsei võimupiirid juurdluse toimetamisel määrab peaaegselt KKS § 60. See paragrahv on üks tähtsamaid politsei tegevuse korraldamiseks süütegude jälitamisel. Paragrahvi esimeses osas on ette nähtud politsei kohused juurdluse toimetamisel ja seal nõutakse politseilt samapalju kui kohtu-uurijaltki. Paragrahvi viimane osa kitsendab politsei õigusi teotsemisel, keelates politseile tunnistajate ja asjatundjate sunniviisilisele ülekuulamisele toomist ja nende karistamist kutsele mitteilmumise puhul. Näeme, et Kriminaalkohtupidamise seadus loob olukorra, kus politsei peab süütegude jälitamisel oma töö tegema samule nõudeile vastavalt ja niisamahästi kui kohtu-uurija, kuid selle teotsemiseks on talle antud vähem õigusi ja võimalusi kui viimasele.

Tegeliku elu ja KKS järgi langeb politseile kõige suurem osa süüteo sündmuse jälitamise toimingust. Enamik kodanikest pöördub süüteo puhul otseselt politsei poole, kuna võrdlemisi väike arv avaldusi tehakse prokuratuuri esindajatele. Süüteo avaldusi võtavad vastu ainult politsei ja prokuratuuri esindajad. Prokuratuuri esindaja omakorda annab suurema osa süütegude avaldusist jälitamiseks politseile, väiksema osa aga kohtu-uurijale. Kohtu-uurija ei saa üldse iseseisvalt algatada asju.

Kohtu-uurija enamikjuhtudel asub tegevusse alles pärast politseilt juurdluse saamist. On see juurdlus hästi tehtud, esitab kohtu-uurija süüalusele süüdistuse süüdistajaid üle kuulamata. Samuti on lugu juurdlustega süütegude puhul, mis alluvad jaoskonnakohtuile või saadetakse prokuratuuri esindajatele lõpetamiseks ja peatamiseks. Nii näeme, et KKS järgi tunnistajate ülekuulamine on pandud peaaegselt politseile.

Kriminaalkohtupidamise seaduse § 244 nõuab, et tunnistajad tulevad üle kuulata eraldi. Enamik kodanikest elab perekonnas. Kui vaja sarnane tunnistaja üle kuulata, kes perekonnas elab, peaks politseiametnik välja ajama teised perekonnaliik-

med korterist. Eriti raske on siis, kui korter koosneb ainult ühest toast ja perekonnas on väikesed lapsed. Ei ole sünnis säärane teguviis, kui politsei ajab inimese tema oma korterist välja. Ka kohal, teiste juuresolekul ei tohi tunnistajat üle kuulata, sest siis rikutakse § 244. Peab kasutama ainust võimalust: inimene välja kutsuda. Juhtub sageli, et tunnistaja avaldab ise soovi tema väljakutsumiseks, sest ta ei usalda anda tunnistust igas kohas, kartes seda, et antud seletusest võivad teada saada kõrvalised isikud ja võiks tulla hiljem sekeldusi.

Mõne sündmuse puhul tunnistaja ei ole suuteline seletust andma oma viibimiskohas, sest ta teab küll sündmusest, kuid kas harimatuse või tehniliste oskuste puudumisel ei oska sündmust õieti kirjeldada ja seletab, et ta suudaks seda teha sündmuskohal.

Ühe sündmuse jälitamisel tuli ilmsiks, et tunnistajate seletused käisid üksteisele risti vastu. Ei olnud teisiti võimalik selgitada seda süütegu, kui oldi sunnitud tunnistajad viima sündmuskohale, kus selgus, et lahkumõisted nende seletusis olid tingitud sellest, et tunnistajad nägid sündmust igaks ise seisukohalt.

Tegelikus töös tuleb ette juhtumeid, kus asitõendeid ei saa võtta juurdluse juurde kas nende suure koguse tõttu või mõnel muul põhjusel; kuid juurdluskäik ja asja selgitamine nõuavad, et asitõend peab tunnistajale ette näidatama.

Tuleb ette juhtumeid, kus tunnistajale on tarvis ette näidata tundmatu laip isiku kindlakstegemiseks.

Olukord nõuab vahel, et süüteo sündmuse jälitamisel on tarvis ette näidata tunnistajale teine tunnistaja.

Süütegude jälitamisel sageli kogu süüteo ja toimija paljastamine oleneb ainsast sõnast. Sel korral juurdleja peab olema väga ettevaatlik. On tingimata vajaline, et tunnistajad oleksid ülekuulamise ajaks eraldatud, et neil ei oleks võimalik ülekuulamise vaheajal teineteisega läbi rääkida. Siin aitab ainuke võimalus: tunnistajad korraga välja kutsuda ja üle kuulata.

Kriminaalseadustiku § 141¹ järgi võetakse tunnistaja vastutusele juurdlusel antud valetunnistuse eest. Siit järgneb, et tunnistaja ülekuulamine on tähtis toiming, mis peab sündima ülekuulaja poolt väga täpselt, sest tehtud veast võib oleneda tulevikus tunnistaja saatust ja teda võidakse võtta vastutusele valetunnistuse andmise eest juurdlusel.

Kui meie sunnime politseid üle kuulama tunnistajaid ja koostama ülekuulamise pro-

tokolle igas juhuslikus kohas, kus tunnistaja viibib, kas siis meie ei nõua politseinikult enam, kui inimene täita suudab? Välistatud tingimused võivad ju põhjustada vigu. Kes meist aga tahaks võtta südametunnistusele säärase eksimuse, ükskõik, kas tunnistaja või ülekuulaja poolt tingituna, mille tagajärjeks võiks olla süütu inimese vangistamine.

Nagu eelnevast näha, ei saa politsei läbi tunnistajaid ülekuulamisele kutsumata. Ja tegelikult kutsubki politsei välja inimesi ülekuulamise otstarbel igapäev, kuid kehvida KKS järgi väljakutsutavad võivad keelduda ilmumast. Näeme, et tegeliku elu vajadused ja nõuded erinevad KKS ettekirjutustest. Siin ei saa teisiti, kui tuleb muuta KKS ja anda politseile õigus vajaduse korral välja kutsuda tunnistajaid ka sunniviisil.

Kriminaalkohtupidamise seaduse § 62 ja 63 annavad juhiseid politseile süüteo toimija vahistamiseks.

KKS järgi politsei kuulab ka need isikud üle tunnistajatena, kes võivad hiljem osutada süüaluseiks. Eeluurimise ja juurdluse kohta käivate eeskirjade järgi näib, nagu poleks politsei toimetuses ja juurdluses üldse süüalust. Süüalune tekib kohtuuriija juures isikule süüdistuse ettepanemisega. Politseid ei peeta küllaldaselt kompetentseks küsimuse otsustamisel, kas keegi on süüdi, või võiks olla süüdi.

Teises kohas pannakse jälle politseile ülesanded, kus ta peab selle küsimuse otsustama. Nii räägitakse süüteo tabatud süüaluse vahistamisest. Antakse eeskirjad süüaluse läbiotsimiseks. Tehakse ülesandeks jaoskonnakohtus süüaluse süüdistamine.

Näib, et süüaluse küsimuses politseilisel juurdlusel ei ole küllaldast selgust. Ja sarnane selgusetu olukord ühelt poolt ja keeld, et politsei ei tohi vahistada süüalust oma äranägemisel ja vastutusel juurdluse huvides teiselt poolt, loovad seisukorra, kus politsei oleks otsekui eemale tõrjutud süütegija isiku avastamisest. Seadus on tõmmanud süütegija isiku ja juurdleja vahele, kui piltlikult ütelda, otsekui raudvõre, kus juures politsei on võre taga kinni, süüteo kordasaatja aga vabaduses.

Sageli imelletakse politsei osavust süütegija tabamisel ja süüteo selgitamisel. Harilikult arvatakse siin olevat midagi salapärast mängus. Pääaegu alati on politseid aidanud see asjaolu, et ta oli kiire ja aktiivne. Aga peab ütleva, et mainitud eeskirjad on politsei tegevuse muutnud palju aeg-

POLITSEI tegevuses

1. Narva politseinike gaasikaitse õppustel. 2. Politseinikud reisijatehoones kontrollimas reisijate dokumente. 3. Politseiametnikud ametikohuste täitmisel lennujaamas. 4. Politseinik liiklemist juhitas. 5. Reisijate dokumentide kontrollimine rongil.

lasemaks ja passiivsemaks, mistõttu süütegude avastamise % on langenud.

Kui sisuliselt küsimuse juurde asume, näeme: Iga süüteo sündmust tunneb kõige paremini juurdeleja (arvatud välja muidugi süüteo kordasaatja). Teises järjekorras on tuttav süüteo sündmusega see, kes loeb juurdlust, ja kolmandas järjekorras see, kellele süüteost suuliselt ette kantakse.

Juhtumil, kui kerkib üles kellegi vahistamise küsimus, pöördub politsei vastava, või lähema jaoskonnakohtuniku või kohtu-uurija poole vahistamise loa saamiseks. Enamikus sünnib loa küsimine nii, et loa-

küsimine informeerib lühidalt loaandjat suuliselt juurdluse tulemusist, ja selle suulise informatsiooni peale, mis sageli isegi telefoniline, antakse luba.

Nii on loaandja tegelikult olukorras, kus ta võrdlemisi pealiskaudsete andmete järgi otsustab küsimuse, kas teatavat isikut vahistada või mitte. Vahistamise toiming on sageli väga kiire toiming, mis ei jäta võimalust ja aega tutvumiseks juurdlusmaterjaliga. Ka on sageli juurdlusmaterjal nii mahukas, et selle põhjalik läbilugemine ja tundmaõppimine nõuaks päevi.

Olukorda kokku võttes võime ütelda:

Vanuse- või auastmed politseile.

Käesoleva kirjutise sihiks on tõsta esile küsimus, mis juba pikemat aega liigub ametkonnas.

Kuuldus juba varemalt ja nüüd kuulub dubki ühenduses politsei praeguse vormisriietuse tarvitusele võtmisega, et soovitakse eraldusmärke, millest kaasametnikud kui ka kodanikud tunneksid ametnikku tema teenistusvanuselt, resp. vilumuselt ehk staažilt. Siin peitub tubli annus egoismi, kuid üks sama tunne sunni meid andma oma parimat ja püüdma edasi, et omandada teiste hulgas rohkem väärikust. Meie politsei väike koosseis ei anna kuigi suurt võimalust edasipääsuks ametiastmes, kuna kõrgemaid kohti on suhteliselt vähe, näit. konstaabli ametikohast kõrgemale. Tunduks nagu puudust eesmärgist, mis tiivustaks edasipüüdlikkusele, olgu see siis majandusliku hüve või moraalse hüvituse näol.

On märgata eriti siis, kui saabub teenistusse noori ametnikke, näit. politseikooli lõpetanud konstaableid, et vanemad konstaab-

lid, kes hulk aastaid teeninud, vaatavad ja hindavad endid teatava meelekirjedusega: „Kuhu siis mina olen jõudnud?!“ Eks siin ilmne väike enesetunde langus ja seejuures ei tule igakord meeldegi, et ega ühel kohal püsimine pole alati oma süü, vaid on tegemist piiratud tõusuvõimalustega. Ei usu, et oleks tegemist ka hirmuga nooremate võimete ees, sest oleme ju ise sama eriharidusega, politseikutsega, puhta teenistuskirjaga jne. Kuna oleme vormikandjad, relvastatud ning kuulume sõjaväelise iseloomuga ja kommetega ametkonda, siis silm nagu otsib vahet uustulnuka ja vanema ametniku vahel. Meie leiame selle vahe küll — ametikogemused, kuid üks see ole sisemise väärtuse hinnang, mida ei märgata esimesel kokkupuutel. Tarvis oleks tunnust, mis tõstaks esile vanema ametniku väärtuse ja seisukoha ka siis, kui ollakse võrdsetel ametikohtadel. Selleks tunnuseks olgu politseil vanuse või auastmed, või ükskõik kuidas neid nimetada, analoogiliselt paljudele teiste riikide politseidele. Auastmed on mitmes riigis

vahistamise eest on praegu vastutav kas kohtu-uuriija või jaoskonnakohtunik, kuid tegelikult tema ei tea asjast enam kui politsei temale teada annab ja ette kannab. See ei ole õigustõstmise seisukohalt õige, et vahistamise küsimus otsustatakse otsekoheste ja põhjalike andmeteta.

Kõige loomulikum oleks, kui vahistamise küsimuse otsustaks see asutus, kes kõige paremini on tuttav juurdlusega ja toimija kohta käivate süütoendustega. See asutus oleks politsei. Sel korral langeks vahistamise eest vastutus vahistajale. Kui anda kriminaalkomissaridele õigus juurdluse huvides vahistada isikuid, oleks rahuldatud kaks asja head külge. Nimelt muutuks politsei jälle kiireks ja aktiivseks võimuks süütegijate jälitamisel ja vahistamise küsimus saaks otsustatud alati põhjalikult ja otstarbekohaselt.

Politsei võib väga hästi vahistamise küsimuse otsustada, sest enamik kriminaalkomissare ja osa kriminaalametnike omavad juriidilise hariduse, kuna teine osa juhte omab jälle niivõrd pikaajalise teenistus-

praktika, mis täielikult vastab teiste juriidilisele ettevalmistusele.

Kuna praegu on politseil terve rida õigusi määrata administratiivkaristusi; maksuametnikel õigus vahistada isikuid maksu karistusseaduse alusel, siis ei peaks leiduma takistusi ka kriminaalkomissare vahistamise küsimuse alal lugeda teatavat liiki kohtunikeks, et sellega saada üle Põhiseaduse paragrahvidest.

KKS § 795 näeb ette, missugune osa politsei juurdlusest kuulub jaoskonnakohtus avaldamisele. Siin on jäetud nimetamata tunnistajate ülekuulamised. Arvatavasti on see lihtsalt seaduse redaktsiooni viga, sest selle nõude väljajätmine ei ole millegagi põhjendatud. Aga sel veal on suur tähtsus. Nii kutsuvad praegu jaoskonnakohtud süüteo asjade arutamisele politseiametnikke just selle tõttu tunnistajaks kohtusse, et jaoskonnakohtus ei saa avaldada tunnistajate juurdlusel antud seletusi. Politsei peab veel suuliselt kordama seda, mis kirjutatud tema poolt ülekuulamise protokollis. Politseiametnike tööhulk on küllalt suur, mispärast on kahju asjata kulutatud ajast.

Tartu-Valga Prefektuuri kordniku EDUARD LILLA kümneliikmeline lasterikas perekond.

tuletõrjel, riigikaitse iseloomuga orgidel, ja isegi päästearmeel.

Ka meie noorte orgides — noorkotkastel ja skautidel — on kõrvuti ametiastmega auastmed, nagu magister, skautmaster jne. Need on võetud tarvitusele selleks, et näidata inimese kogemusi ja edasijõudmist teiste omasuguste hulgas ja et virgutada teisi edasipüüdmisele.

Selleks vajaksime auastmeid ka politseis. See tõstaks enesetunnet, millest omajagu sõltub kohusetunne. Tõsi, meie kõik oleme kohusetruud ja püüdlid praegugi, mil meil auastmed puuduvad. Meie riik ja rahvas nõuavad meilt täit tööjõudu, ja rõõmuga anname seda ja saame selle eest palka. Kuid vanasõna ütleb: „Tuulik jahvatab selle järgi, kuidas mölder seab purjesid.“ Eks samaks otstarbeks annetatakse ka ordineid. Auastme juures kerkivad vanemad ametnikud nooremate hulgas esile, nende enesetunne tõuseb, ei teki tüdimust ning nooremad hakkavad vanemaist rohkem lugu pidama. Eriti konstaablite kui nooremate politseiohvitseride omavaheline läbikäimine omandaks traditsioonid, kindla kuju ning hea vastastikuse suhtumise, nagu see on kujunenud kaitseväes. Kaoks ka naljana lausutav konstaablite ütlus: „Mina lähen pensionile ikka ühe täpiga.“ Kas selles naljas ei peitu mingit soovi?..

Kui politseis võetakse tarvitusele auastmed kaitseväeliste nimetustega, nagu politseileitnant, politseikapten jne., siis peavad need auastmed olema sõltuvad ametikohtadest. Ühel ja samal ametikohal võiks teenida välja kaks või kolm auastet ja jõuda ainult teatava astmeni, nagu näit. piirivalves rajooniülema või kaitseväes kompaniiülema ametikoht võimaldab.

Politseiohvitseri madalam ametikoht oleks praegune konstaabli koht ja esimene auaste

politseilipnik või politseinnooremleitnant, ükskõik kuidas seda ka ei nimetataks, tõusuvõimalusega kuni kolme astmeni. Seega võiks omada iga hea atestatsiooniga ja pikaajalise teenistusega vanaduspäevadeni jõudnud praegune konstaabel politseikapteni auastme.

Kui pole sobivad kaitseväeliste nimetustega auastmed, siis võiks konstaableid ja teisi välistunnusteaustmete järgi liigitada järkudeks ja jätta kas või endised nimetused.

Kaitseväelise auastme nimetuste tarvitusele võtmine võimaldaks kaotada meie praegused võõrapärased ametinimetused. Võõrapäraseid nimetusi võeti omal ajal tarvitusele osalt sel põhjusel, et neid tuleb tarvitada ametikohaga tituleerimisel, nagu hr. prefekt jne., kuna endised ametinimetused olid liiga pikad ning liitsõnad! Auastmete puhul tarvitatakse aga ametinimetusi ainult kirjavahetuses ja seepärast võiksid ka need olla pikemad. Väga sobiks praeguse prefektuuri nimetuse asemele võtta politseiringkond, mis oleks sarnane kaitseringkonnale. Prefekti ametinimetus oleks sellisel juhtumil näiteks „Tallinna-Harju politseiringkonna ülem“. Komissar oleks „osakonnaülem“ ja konstaabel „piirkonna korraldaja“ või ülevaataja. Sõna „ülem“ oleks tarvitusel alluvate suhtes, mitte rahva suhtes, kelle teenistuses on vastav ametnik.

Isegi võiks otsida teisigi ja veel sobivamaid nimetusi praeguste võõrapäraste asemele ja meie politsei oleks esimesi asutusi, kus koos nimede eestistamisega eestistatakse ka ametinimed.

Hoolika ja kindla juhtimise tõttu on meie politseiorganisatsioon muutunud tunnelduvalt täiuslikumaks ja suure sammu edasi viiks ka auastmete tarvitusele võtmine.

Konstaabel A. M-r.

süütegude jälitamisel.

Nii mõnigi kriminaalametnik on otsinud endamisi vastust küsimusele, kuidas ometigi osutub võimalikuks mõnel ametnikul avastada nii ruttu teatud kuritöid, millede avastamine näis temale olevat otse võimatu? Juureldes selle küsimusega, ei leita tihti õiget vastust, vaid rahuldutakse lõppeks seega, et sel ja sel ametnikul on lihtsalt õnne. Sarnaseid väljendusi on sageli kuulda ja eriti siis, kui on avastatud kiiresti keeruline süütegu. Sageli kuuldu ka mõnelt ametnikult kurtmisi, et toimetus on põhjalikult läbi viidud, kõik asjaosalised põhjalikult üle küsitud, andmed kogutud ja tarviliselt ära kasutatud, ent sellest tähtsaim on jäänud avastamata, s. o. süüdlane. Samas aga teine ametnik paljastab kergesti samalaadse süüteo. Kõrvaltvaatajale paistab, et esimene neist ametnikest teeb tavaliselt rohkem tööd kui viimane, kes kerge vaevaga avastab kuritööd. See on tõsi. Kogu selle kurblooluse põhjuseks on ametniku andevaeus.

Vilunud kriminalistil peaks olema selge, et süütegu avastada võib vaid siis, kui kõik võimalikud andmed on kasutatud. Eriti selliseist andmetest ja teatest, mis igale ametnikule ja eeskätt kahjusaajale ning tunnistajale ei näi tähtsatena, ei või mõelduda vaikides. Jälitades süütegude avastamisi, selgub, et peamiselt on selgunud süüdlased pisiasjust, missugustest iga ametnik ei taipu kinni haarata. Paljud ametnikest eksivad seega, et võtavad kahjusaaja kahtlustusi puhta tööna ja opereerivad esimeses järjekorras sellega, seejuures jäätavad tähele panemata ja kontrollimata hoopis mõningaid pisiasju, olles seejuures arvamuses, et need ei oma küllaldast kaalu ja väärtust süüteo jälitamisel. Pean ütleva, et pisiasjad ongi süütegude avastamisel tähtsad; kui igast pisiasjast alguses kohe kinni haarata, võib peagi avastada süüteo.

Oma kogemustist võin nentida, et majades toimitud varguste puhul 75 prots. kahtlustatakse ja süüdistatakse kahjusaajate poolt sama maja vaesemaid elanikke. Sellest kahtlustusest on osutunud tõeks vaevalt 5 prots. või veel vähem, teistel juhtumitel on süüdlaseks osutunud isik väljastpoolt. Kujutlege, millist tühja tööd peaks teema ametnik, kui haaraks alati kinni kahjusaaja kahtlustusist. Ma ei taha sellega tõendada, et kahjusaaja kahtlustusi ei tarvitse võtta ebatõena. Loomulikult peab ka neid arvestama, eriti veel siis, kui süütegu näib olevat kohalise iseloomuga. Seejuures aga tuleb ikkagi arvestada teisi võimalikke andmeid ja teha oletusi. Kahjusaaja kahtlustuste puhul peab ametnik panema kõigepealt rõhku sündmuskoha lähemas ümbruses varem toimitud süütegudele ja nende toimimise viisidele. Kui asetleidnud süüteo toimimise viis ühtib eelmisega, siis on kindel, et süüdlane ei ole juhuslik, ega oma maja elanik, vaid teda tuleb otsida kutseliste keskelt. Sel juhul ei tarvitse arvestada kahjusaaja kahtlustusi, vaid tuleb asuda kaugevalt süüdlase otsimisega.

Muidugi huvitab kõiki, missugused oleksid need pisiasjad, millest kinni haarates võib avastada süüteo. Neid siin üles lugeda on raske ja peaaegu võimatu, sest kõik oleneb süüteost, selle toimijast,

toimimise iseloomust, mahajäetud jälgedest ja esemetest. Näitena kirjeldan allpool tegelikus teenistuses ettetulnud ja iseloomustavaid juhtumeid, millest on näha, et süüdlased on selgunud alati pisiasjust, millest iga ametnik ei taipu kinni haarata.

Maal tapeti röövimise sihiga üksikus majas elutsev metsavaht ja tema õde. Arstlikul vaatlusel selgus, et tapmine oli toimitud revolvrüüldega. Ametnikud, toimides kohal ja ümbruses vaatlust, ei leidnud süüteo toimijast mingit jälge. Samuti keegi ei olnud näinud tapjat ning igasugused andmed ja oletused puudusid tapja isikust. Ainult tapmiskohalt leiti mõned barabellum-süsteemilise revolvri padrunikestad. Sündmus näis olevat raskelt lahendatav. Tapmiskohalt leitud padrunikeste silmitsedes torkas ühele ametnikule silma, et löökraud ei olnud lõõnud padrunikesta sütikule mitte keskkohta, vaid vähe servale. Mõni aeg enne tapmist toimiti vargus tapmiskohast umbes 5 km kaugusel asetsevas talus ja muide varastati ühes tulirelvadega üks barabellum-süsteemiline revolver. Selle varguse toimija oli juba tehtud kindlaks, kuid oli tabamata ja varastatud asjad leidmata. Ametnik, võrrelnud tapmiskohalt leitud padrunikesta kahjusaajal oleva kestaga, jõudis selgusele, et nende sütikuis olevad löökraua jäljed olid identsed ühes ja samas kohas. Seega oli selge, et metsavaht ja ta õde olid tapetud varastatud revolvriga. Jäi üle vaid leida süüdlane. Viimane tabati ja ta juurest leiti varastatud revolver ja ka ülekuulamisena võttis ta tapmise õigeks. Siin osutus pisiasjana reetjaks padrunikesta sütiku sees olev löökraua jälg.

Maal üksikus majas elunev vanamees leiti tapetuna. Ohvril oli pea taotud kiiniga puruks. Sugulaste seletusel oli osa vanamehe pesust ja riideist kadunud. Sündmust jälitajad ametnikud ei leidnud kohalt mingeid jälgi süüteo toimijast. Tapetut tunti päris vaesena ja raske oli uskuda röövimist. Tekkis arvamus, et vahest on vanamehe tapnud keegi tema sugulasist, lootuses, et omandada tapetule kuuluvat maatükki ja majakest. Andmete kogumisega selgus peatselt, et keegi 8-aastane poisike oli märganud päev enne tapmise avastamist, õhtu eel videvikus, et keegi rohelist kampsunit kandev tundmatu naine tulnud linna poolt maanteed mööda ja läinud tapetu maja juurde ning vaadanud majja akna kaudu. Mida naine edasi tegi, või kuhu läks, seda poisike ei näinud. Kohal ja lähemas ümbruses ei teatud olevat sarnaste tundemärkidega naist. Samuti ei tuntud tapetu sugulaste ja tuttavate seas sarnast naist. Tekkis arvamus, et keegi juhuslik teekäija käis tapetu õues maja juures. Pealegi kaheldi, kas võis naine saada hakkama sarnase teoga. Koguti kohalt ja ümbrusest andmeid ja kõik kahtlased isikud ning tapetu sugulased maalt ja linnast võeti sõelumisele. Mõni päev hiljem saadeti veel paar ametnikku kohale abiks eelmisile, kes asusid andmete kogumisele. Kohal räägiti paljudest kahtlasist isikuist ja juhiiti ametnike tähelepanu ühele kui teisele juhtumile. Keegi elanikest rääkis muide ka ühest teenijast naisest, kes mõni aeg tagasi teeninud sama küla talus, olevat

toiminud samas talus varguse ja pidi kandma varguse eest määratud karistuse. Ametnikud otsustasid igaks juhuks kontrollida, kas on nimetatud teenija vaba või vihib vanglas. Kontrollimisel selgus, et ta oli saanud vabaks 5—6 päeva enne vanamehe tapmist. Edasi saadi teada, et tal olnud seljas pärast vanglast vabanemist roheline kampsun. Otsiti üles korter, kus peatus naine pärast vabanemist, ja selleks osutus noormeeste korter. Nimetatud korterisse minnes ei leitud seal otsitavat. Vastavate küsimuste peale seletasid korteri omanikud, et pärast vanglast vabanemist käinud naine maal, kust toonud ära oma pesu, mis oli nende korteris. Selgus, et pesu kuulus tapetule. Naine tabati ja ta võttis ka vanamehe tapmise õigeks. Siinjuures pean märkima, et esimesile andmeid kogujaile ametnikele oli kohe räägitud teenijast naisest ja tema poolt toimitud vargusest, millele nad ei pööranud erilist tähelepanu, olles arvamuses, et ega sellel tapmisega ei või olla ühist ja jätsid teenija naise kontrollimata. Teised ametnikud aga võtsid sellest pisi-asjast kinni ja avastasid tapja. Pean tähendama, et kohal ei räägitud nimetatud teenijast üksi, vaid peale tema veel paljudest kahtlasist ja karistatud isikuist, kuid millegipärast otsustasid ametnikud kontrollida teenijat naist.

Tallinna südalinnas, oma korteris, tapeti keegi avalik naine. Viimane elas üksi ja temal teati olevat palju raha. Korteri üks oli väljast lukustatud pärast tapmist ning korteri sisemus oli põhjalikult läbi otsitud. Tapmine tuli ilmsiks sel teel, et keegi tundmatu naine tegi katset võtta välja pangast tapetu raha, mida oli jooksva arvel mõnituhat krooni. Raha väljavõtmise juures esitas tundmatu naine pangas tapetu isikutunnistuse ja pangaraamatu. Et pangaametnik tundis pealiskaudselt summa omanikku, tekkis tal kahtlus isiku suhtes ja läks teise ruumi kaasametnikule rääkima oma kahtlusest. Tundmatu, nähes, et ametnik kahtleb, lahkus pangast, jättes sinna tapetu isikutunnistuse ja pangaraamatu. Kriminaalametnik sai pangast ainult naise pealiskaudse kirjelduse. Oli selge, et tapmine oli toimitud röövimise sihiga. Et tapetu oli avalik naine, siis omas ta palju tuttavaid nii meeste kui naiste seas, eriti kahtlase minevikuga isikute seas. Vanemale ametnikule pandi sündmuse jälitamine ja jälitamise juhtimine, kellele veel abiks määrati 6—7 ametnikku. Ööd kui päevad tuli ametnikel teha pingutavat tööd. Vaht pidamata toodi kriminaalpolitseisse kahtlasi isikuid ülekuulamisele ja toimiti läbiotsimisi. Enamvähem kahtlased isikud näidati ette pangaametnikule. Terve nädal oli tehtud tublit tööd ja mõrvari avastamiseks oli igasugune lootus kadumas. Pangaametnik kahtles, et ei tea, kas tunnebki enam ära naise, kes katsetas pangast tapetu raha välja võtta, sest temale oli näidatud ette palju isikuid, milline asjaolu segavalt mõjus tema mälule. Kuuenda päeva õhtul viibis kriminaalpolitseis rida avalikke naisi järjekorralisel ülekuulamisel. Juurdlust toimija ametnik päris naistelt üht kui teist ja muide ka seda, keda nähti arvatava tapmise aja eelõhtul südalinnas liikumas. Küsitud seletasid ühest kui teisest. Üks küsiti seletas, et tema näinud südalinnas jalutamas endist politseikordnikku X-i, kes viimasel ajal pidas lihakauplust linna serval. Et juurdlust toimija ametnik tundis X-i juba vabadussõja ajast ja tundis tema iseloomu, seepärast tekkis arvamus, vahest on X. toiminud tapmise. Ametniku teada oli X. naisemees ja naine võis katsetada pangast tapetu raha välja võtta. Ametnik, jäädes oma arvamuse juurde kindlaks, vahistas X-i ühes naisega. Ettenäitamisel tundis pan-

gaametnik X. naises ära isiku, kes katsetas pangast raha välja võtta. Naine seletas, et teinud seda oma mehe käsul, kes annud tema kätte pangaraamatu ja isikutunnistuse ning seletanud, et leidnud need asjad. Lõpuks võttis ka X. õigeks avaliku naise tapmise.

Maal asuva postkontori ja postkontori ülema elukoha vahelisel käidaval maanteel tapeti sama postkontori ülem röövimise sihiga. Laip oli teelt lohistatud metsa ja peidetud okste alla. Tapmine toimus vähese lumega talvel. Kohale sõitnud kohtu-uurija ja kriminaalametnikud ei leidnud tapmiskohal mingeid jälgi kurjategijast. Kohal lumes oli ainult segaseid mittemidagi-ütlevaid inimese jalajälgi. Maantee oli käidav ja sealts mingeid jälgi ei leitud. Tapmine oli toimitud hilja õhtul, kui postkontori ülem läks töölt koju.

Üks kriminaalametnik, käinud tapmiskoha ümbruse läbi, nägi, et tapmiskohalt tükk maad kaugemal, viisid teelt jalgratta-jäljed metsa. Teelt mõnikümmend sammu kaugemal metsas lõppesid jäljed ja see koht oli talletatud. Jalgratta-jälgedest selgus, et teine jalgratta väliskummi oli teisuguse muustriga. Oma leiust teatas ametnik kohtu-uurijale ja juurdlust toimivale kriminaalametnikule. Viimased ei pööranud sellele tähelepanu, seletades, et leitud jalgratta-jälgedel ei ole midagi ühist tapmisega. Arvasid, et keegi teekäija käis metsas oma loomulikul tarvil. Jalgratta-jälgede avastaja kriminaalametnik oli aga teisel arvamusel, muretsetes kohalikust poest kipsi ja võttis jalgratta-jälgedest kipsi jäljed ning asus andmete kogumisele. Peagi kuulis kelleltki, et vähe aega enne postkontori ülema teenistusest lahkumist olevat nähtud kedagi meest sõitvat jalgrattal postkontori poolt. Edasi leidis ta isiku, kes näinud samal õhtul postkontori lähedal X-i, keda nägija isiklikult tundis. X-il olnud kaasas jalgratas. Nüüd juba mindi X-i juurde, kus selgus, et tema jalgratta väliskummid ühtusid muustrilt metsast leitud jälgedest võetud kipsi jäljedega. Läbiotsimisel leiti X-i juurest postkontori ülemalt röövitud asju ja ülekuulamisel võttis X. õigeks postkontori ülema tapmise röövimise sihiga. Postkontori ülema varitsemise ajaks viinud oma jalgratta metsa, millest ka tekkisid metsas jäljed. Peale nimetatud tapmise selgus X-i tabamisega, et ta oli toiminud ka varem asetteidnud tapmise. Siin võiks mainida pisi-asjaks maanteelt metsa minevaid jalgratta-jälgi.

Keegi kutseline murd- ja korterivaras, kes viibis kauemat aega vabaduses, ei tervitanud kunagi kriminaalametnikke, neist möödudes. Sageli kandis ta kaasas käsikohvrit ja ametnikud kinnipidamisel ei leidnud tema juurest midagi kahtlast. Ta käitus väga upsakalt.

Kord jälle tuli eelnimetatud isik tänaval ametnikele vastu; ametnike üllatuseks tervitas ta seekord aupaklikult. Kuid et vargapoisi „viisakas“ tervitamine paistis iserasena, peeti isik kinni. Tema kohvrilt leiti varastatud asju. Selgus, et kinnipeetu oli eelmisel ööl toiminud korterivaras ja oli teel varastatud asjadega ostja juurde.

Teise samalaadse juhtumina võiks märkida seda, et keegi varguste eest korduvalt karistatud isik alati ametnikke kohates neid aupaklikult tervitas ja alati neid kõnetas. Kord kohtas sama isik jälle tänaval ametnikke ja ei tervitanud, vaid ametnikest möödudes käitus, nagu ei märkaks viimaseid. See käitumine tundus ametnikele kahtlasena, mispärast ta peeti kinni ja läbiotsimisel leiti ta juurest varastatud asju. Siin võiks mainida pisi-asjana esimesel juhtumil tervitust ja teisel — mittetervitust.

Politsei RAHVA KESKEL.

Arutlusi ja tähelepanekuid väljastpoolt.

Palju on meil veel püsinud endise aja mõtteviisist ja arusaamisist. Eriti on selle mõtteviisi all kannatanud kaitsevägi ja politsei. „Kroonuteenistusest“ kõrvalehoidumine oli kujunenud päris spetsialiteediks. Nendel, kellel tuli tegelda vabadussõja esimeste kuude kestel, teavad väga hästi, kuidas väevõimu tarvitusele võtmisega tuli selle mentaliteediga võidelda. Ega vabadussõdagi seda välja juuritud. Kõige enam tuli võidelda hellitatud vanematega, kes olid arvamuses, et nende pojad kaitseväe teenistuses ei leia küllalt inimlikku vastuvõttu. Eriti suurt rõhku panid vanemad laste toitlusnõudele. Kui kaitseväeosades sisse seati moodne toitlustamine ja kaitseväs paljudes kohtades paremini süüa anti kui kodudes, siis alles hakkas kodanike laiematesse hulkadesse valguma teadmine, et kaitseväe teenistuskohustust on ainult üks lüli inimese kodanikohustest ja selle täitmine ei too kellelegi ülesamatuid raskusi. Nüüd on olukord kõigiti normaalne. Kuid väeosade ülemad võivad siin endisest ajast jutustada huvitavaid lugusid.

Endise aja mõtlemisviisi valulapseks on seni jäänud politsei, muidugi teataval määral. Seda seepärast, et politseil ei ole käepärast olnud niisugust aparatuuri nagu kaitseväl, kes õigest olukorrast oleks in-

formeerinud kodanikke. Kaitsevälased, pärast sünduga oma kodudes olles, on olnud head selgituseandjad. Kuid politseil neid ei ole. Seepärast imbub politsei ülesandest arusaamine ja selle töö hindamine äärmiselt visalt rahvasse.

Vanem põlv ei saa politseid teisiti kujutada, kui oli politsei vene võimu päevil. See oli maal ja linnas võimukandja ja selle võimu teostaja, kes alaliselt seisis eesti elu ja mõtlemisviisiga täielises vastolus. Need üksikud politseiametnikud, kes olid liha rahva lihast ja luu rahva luust, ei saanud palju midagi teha. Ja kuigi püüti rahvast mõista, siis „ei mõistnud“ vene valitsusvõim jälle neid. Seepärast on vanema põlve meel juba alateadvuses suunatud politsei vastu. Ei hakata juurdlema omariikluse muutunud olustikku, vaid sõna „politsei“ annab temale selle mõiste, mille ta endasse on süvendanud.

Maal töötavad politseiametnikud teavad sel teemal jutustada palju huvitavaid üksiknäiteid. See on puhtpsüühiline olustik selle aja inimesis.

Noorem põlv ei ole üle elanud võõraste politseide aega. Küll on nad aga näinud meie politsei korralduse algusaegu, kus nii organisatsioon kui ka koosseis, kuid kõige rohkem veel seda aega ümbritsevad olud

Kriminaalametnik tabas linna tänaval vargustes kahtlustatava retsidivisti X-i ja toimetas ta kriminaalpolitseisse. Tema isiku läbiotsimisel ei leitud varastatud asju ega ka murdriistu. Palitu välises taskus prahi seest leidis ametnik ainult ühe väikese puukruvi. Läbiotsija ametnik silmitsenud seda kruvi, pani tähele selle peal leiduvaid valge värvi märke. Sellest tekkis arvamus, et leitud kruvi ehk on pärit kusagilt korteriukse luku juurest. Selle asjaolu kindlakstegemiseks asus ta küsima ametnikelt teateid, nendel jälitamisel olevate korterivarguste kohta. Tulemuseks osutus, et ühele ametnikule meenus suurem korterivargus, kus varas oli ukse küljest keeranud ära lukuaugu kaitsepleki, et näpistangidega haarata seespool ees oleva võtme otsast, luku lahti keeramiseks. Pleki neli kruvi olid välja keeratud ja kolm kruvi lebas kohapeal maas. Üks kruvi jäänud leidmata. Võrreldes X-i taskust leitud kruvi varguse kohal allesoleva kolme kruviga,

selgus, et need olid täpselt sarnased. Ka valget värvi leidus nende peadel. Asudes X-i ülekuulamisele ja esitades temale selgunud asjaolusid, võttis X. korterist toimitud varguse omaks ja seletas, et ta ise ei olewat teadnud, et kruvi oli tema taskus. Arvas, et see võis sattuda taskusse varguse ajal ühes kruvikeerajaga. Siin võiks piasiasjana mainida X-i taskus prahi hulgas olevat kruvi.

Kirjeldatud juhtumid, kus süüdlane avastati sellega, et sündmuse jälitamisel kasutati ära piasiasju, vaid mõned üksikud neist, mis minu tegelikus teenistuses on ette tulnud.

Et edukalt töötada süütegude jälitamisel ja seejuures näha vähem vaeva, tuleb alati panna suuremat rõhku piasiasjadele. Ehkki kurjategijad, eriti vilunud, teopaigalt igasugused jäljed endast katsuvad kaotada, võib siiski leida ja tähele panna mõndagi, mis viib ametniku teo toimijani.

väga palju jätsid soovida. Seda enam, et politseiaparaat ise otsis eeskujusid. Päris arusaadavalt asjaoludel on see ajastu noortesse jätnud teatud arusaamise ning hinnangu politsei suhtes.

Keskmine põlv, kes ise kaasa elanud meie enesekorralduse ajastu kõigi nende hüvede ja pahedega, on ainuke objektiivne hindaja. See saab aru kõigist neist raskustest, mis politseil täita, ja tunneb politsei vastutuskoomat. Kuid vaevalt on kellelgi sellest põlvest tulnud võimalusi oma arvamusit esitada nii vanemale kui ka nooremale põlvele. Politsei oma ülesannete seisukohalt on küll rahvale kõige lähedasem, kuid oma struktuurilt niisugune, et tema üle kodanike laiemates hulkades vaevalt erikõnelusi peetaks, veel vähem diskuteeritaks. Politseiteenistus on kitsas ala, kus läbi käib ainult valitud ja piiratud osa seltskonnast ja kes oma ametis on niivõrd alalhoidlikud, et sealt vaevalt mõnd protsenti muule tegevusalale anda saadakse.

Ka ajakirjanduses puutub meil politsei tegevus silma ainult suuremate sündmuste puhul, mis kannavad politsei peopäevade või ülevaadete iseloomu. Kuid kaugelt suuremal määral esineb politsei nimi ajakirjanduse veergudel õnnetuste-kuriitööde ja kohtukojas osas, mida kodanik meeleldi loeb, kuid millele ta siiski ei anna positiivsust.

Ilukirjandus ei ole politsei osas peaaegu midagi pakkunud. Ilukirjanduse osa on siiski suurema tähtsusega, kui seda pealiskaudselt võib arvata. Võib julgelt öelda, et need kriminaalromaanid, kus kõneldakse inglise ja ameerika politsei tegevusest, on loonud meis isegi sümpaatiat ja aukartust nende politsei vastu. Ja kui reisikirjanikud veel oma reisimälestustest sümpaatiaga alla kriipsutatavad välispolitsei tegevust, sinna omalt poolt palju juurde lisades, siis tekibki see, et oleme teadlikud teiste maade politseist. Kuid oma politsei on jäänud sootuks varju.

Suured rahvad saavad oma politsei jõududega politsei kasuks rahvast juhtida veel seega, et nad demonstreerivad politseijõude niisamuti nagu iga teist kaitsejõudu. Politsei on kaitsejõudude kõrval üks neist üksustest, kellele juhitakse kodanike tähelepanu. Näiteks Itaalias, seal tunneb rahvas politseiväge rohkem kui kaitseväge. Mitte politsei tegevuse, vaid harjutuste, paraadide ja teiste demonstratsioonide kaudu. Sama näeme ka Inglis- ja Saksamaal. Kuid see on seletatav seega, et suurte rahvaste juures on politseivägi niivõrd suur, et teda võidakse massidele demonstreerida. Rahvale

võidakse näidata politseid mitmest küljest: kui jõudu, kelle vastu tekib aukartus, ja kui osavaid julgeoleku-valvureid, kelle käsutuses on kõik moodsad kaitsevahendid kuni lennukite ja laevadeni.

See iseenesest sugereerib ning sunnib nendeski, kellel politseist halvad mälestused, lepitust leidma.

Meie kahjuks oma väikese arvu politseinikega ei saa seesugusel määral niisugust teha, mis välise efekti kaudu sunniks rahvast politseist kõnelema. Niipea kui rahvas saab kõnelema panna, saab paljugi seletada. Seepärast on ka meil tarvis käia neid radu, mis rahva südame viiks politseile lähemale. Muidugi ei saa lähenemine olla ühekülgne. Kui rahvas ei tule politsei juurde, siis läheb politsei rahva juurde. Kuid mitte üksi ametitäitjana käsu ülesandel, vaid politsei kui niisugune terves oma elamises ja olemises. See on võimalik seda kergemalt, et meie politseil on sisemist voo- rüst rohkem kui välist efekti. Juba meie politsei kõrge hariduslik tase on väärtus, mida nii paljudel teistel maadel ei ole meile vastu seada. Kuid vähesed on sellest küljest hinnanud meie politseiaparaati. Küll on kuulnud politseikoolist, kuid vaevalt on rahvas teadlik, mida seal õpetatakse noortele politseiametnikele.

Meie politseipere ei ole oma igapäevases elus jäänud püsima ainult politsei raamesse. Nii näeme politseipere suurt osa kaitsejõude teenistusest intensiivselt osa võtmas, näeme neid tööl laulu- ja muusikakooris ja kõigis seltskondlikes ettevõtetes.

Maal on terve rida politseiametnikke, kelle õlul lasub seltskondliku elu edasiviimine. Nii on nad sageli rakendatud tule- tõrjesse juhtivatele kohtadele, haridusseltsidesse, muusika- ja laulukoori juhtideks jne.

Kui arvestada meie politseipere kasvatuslikku, hariduslikku ja seltskondlikku osa, siis vaevalt saab teda võrrelda endise aja politseiametnikuga.

Kuid ka töökoormis ja sellega kaasas käiv vastutus on hoopis suurem. Selle tagajärjel peab iga politseiteenistuses seisev kodanik oma individuaalseilt omadusilt seisma peajagu kõrgemal endisest. See on ka nii.

Ka kodanikul, kes niisamuti on kõigi vastu, kellega tal on kokkupuuteid ja mis teda ümbritseb, on tekkinud suuremad nõuded. Järelikult tõuseb küsimus, kas politsei, vaatamata oma arengule, on tõusnud sellele tasemele, et olla üle endisest ajast ja üle ka sellest, mis tema õlule laotud. Nüüd jõuamegi välja sinna, kust algasime,

Detektiiv Raimund.

Kriminaalkomissari eesruumis istus laisalt meeskodanik Ipsmäe, ootas järjekorda, vahtis aknast tänavale ja vahetevahel ajas suu ammuli nagu jõehobu toitu oodates. Kodanik ei toiminud selliselt sugugi näljast, vaid igavusest. Ja kui ta haigutas kolmekümne kuuendat korda, avanes tasapisi välisuks ja sisse poetus lühike noormees, paksupõseline, rukkilillesilmis röntgenipilk.

„Ons siin kriminaalpolitsei?“, küsis veidi tähtsalt.

„Täiesti õige,“ rõõmustas Ipsmäe, nagu oleks tulija ta kadunud vennapoeg. „Olge lahke, istuge!“

„Täna!“ vastas noormees viisakalt ja istus. „Teie olete vist kriminaalkomissar?“

Ipsmäe rebasenägu kattus naeruga.

„Mina? Ohoo!“ hüüdis ta lõbusalt. „Kuidas te ometi tulete sellele?“

„Märkasin seda esimesest pilgust,“ lausus noormees kuivalt. „Sarnlete täpselt mr. Holmesile, nagu teda kujutab autor. Vahel on vaid selles, et meister imes piipu, aga teie järate tuletikku.“

„Hammast ei saa torkida ju piibuga.“

ja nimelt selleni, et see nii on. Kuid kodanikul ei ole mahti olnud ja võib-olla pole temale ka võimalust antud hinnata meie politseiperet. See hindamine peab tulema, et kõiki kodanikke vabastada endisest mõtlemisviisist politsei suhtes. Võimalik, et inimene oma südames ei mõtlegi nii halvasti, kuid on juba kord nii, et ega oma saavutusi ikkagi tunnustada ei taheta, öeldakse ju eestlase kohta, et kui eestlane manab, siis on halvasti, kui ta ainult joriseb, siis on hästi, kui midagi ei ütle, siis on väga hästi. Parem kuulame, mis välismaalased ütlevad eesti politseiniku kohta ja seda on turistid välisajakirjanduses korduvalt väljendanud: eesti politsei on äärmiselt korrektne, puhas, sõbralik, vastutulelik ja intelligentne. Muidugi võiks ju välismaalaste mõtteavaldustega leppida, sest tavalise traditsiooni järgi on kõik see hea, mis tuleb väljastpoolt, kuid politseiaparaadi töö seisukohast on sellest vähe. Meil on tarvis nende jaoks, kes alaliselt liiguvad meie keskel ja kelle peale kodanike heaolu pärast on pandud nii määratu palju ülesandeid, luua siiski teine arusaamine ja oma objektiivne hinnang.

A. P.

„Praegu pole aeg naljatusiks,“ sõnas noormees järsult. „Hindan teid kui andekat kriminalisti ja tuln, et leida teiega koostöötamise võimalust. Mu nimi on Raimund Leige, praegu ütleb see teile vähe, ent paari aasta pärast olen kodumaal niisama tuntud kui Oleviste kirik.“

Sügav imetlus peegeldus Ipsmäe silmist.

„Hüva, härra Oleviste kirik, aga mida olete seni saavutanud, mitu roima olete avastanud?“

Raimund naeratas häbelikult.

„Ainult ühe. Kojamehel kadus liha sahvrist ja süü langes naabridele. Kuid mina selgitasin, et varas oli hulkuv kass.“

„Hämmastav! Millist uurimismeetodit tarvitasite?“

„Ei mingisugust. Nägin, kuidas kass hüppas välja sahvriaknast, lihakantsakas suus. Juhus-õnn, teate, see on meile, kriminalistidele, tihti suureks abimeheks.“

Kodanik Ipsmäel polnud enam igav. Ta keeras lahti naeruventiilid ja vabises nagu rehepeksumasin.

Noormees muutus süngeks.

„Ma ei tea, mis on minus naljakat? Ma pole mingi Miky-hiireke ja loodan, et seda võtate arvesse. Üldse, ma imestan, kuidas kriminalist võib olla nii heas tujus. Mina näiteks naeratan vaid kord aastas — oma sünnipäeval.“

„Mul on hea meel, et tulite sellisel sobival ajal,“ ütles Ipsmäe tõsinedes. „Mul on teile ülesanne.“

Raimund Leige unustas oma auväarsuse, äigas käega ninaalust ja hüüdis põnevalt:

„Valerahad? Vargus? Mõrv?“

Ipsmäe tõusis, kehtas õlgu ja kõndis paar korda edasi-tagasi.

„Seep see on, et me ei tea isegi. Väga müstiline lugu. Igatahes on keegi kadunud, ütleme üks meesolevus, võib-olla isegi brünettahemega. Läks lihtsalt linna, näiteks, et osta uut pintsakut, ja sest ajast ei jälgegi... Muidugi, selles loos me kahtlustame üht... üht...“

Ipsmäe astus akna juurde ja vahtis hajameelselt välja.

„Üht vanaeite... Ja seal ta ongi,“ hüüdis Ipsmäe äkki ja sirutas sõrme ärevalt õieli. Noormees hüppas põskede punetades ta kõrvale, juhtis pilgud katsesarvedena tänavale ja karjatas:

„Käes!... Nina kui banaan, triibuline suurrätt ja jalas mingisugused lastehirmutised.“

„Tõsi,“ ütles võllaroog Ipsmäe pühali-kult. „Te teate, mis teil on teha. Valage valgust pimedusse!“

Juba tormas Raimund toast, istus trepikäsi puule ja liugles alla, kuid tänavale astus ükskõikse näoga, nagu oleks ta tulnud vaid hingama värsket õhku. Siis kinnitas pilgu triibulisele rätikule ja hakkas seirama.

Aimusetu eideke liikus oma rada, käis postimajas, pudukaupluses ja lõpuks siirdus apteeki. Kui ta väljus, lähenes Raimund proviisorile ja sosistas:

„Mis ta ostis? Olen detektiiv.“

„Rotimürki,“ muigas mees.

Kuid Raimund Leige ei naeratanud, siin lõhnas mõrva järgi. Ja ohver pole rott, vaid inimene: brünett habemega meeskodanik, kes läks ostma pintsakut. Vanaeit — kindlasti oli ta maskeeritud kaunitar — meelitas mehe kahtlasse urkasse, joodab talle mürki sädelevast veiniklaasist ja irvitades tõmbab siis rahakoti laiba taskust...

Vanaeit peatus luitunud maja ees, vaatas korraks ümber ja astus sisse lahtisest kojauksest. Nastikuna väänles Raimund talle järele, ronis teisele majakorrale ja nägi, kuidas naine kadus ukse taha nr. 13. Kuraditosin, jah, see kõik sobis Raimundi teooriaga nagu kilu võileivaga. Ta sõimas ennast, et ei olnud küsinud komissarilt revolvrilt. Ettevaatlikult fuuras läbi lukuaugu, käsi taskus, sõrmedega krampplikult hoides taskunuga. Ta ei näinud kahjuks midagi peale võtmeotsa. Tasa vandudes surus detektiiv Leige ukse linki — lukustatud. Nüüd läks lugu põnevaks.

Ta jooksis hoovi ja vahtis igatsedes ülemiste akende poole. Milline pigi! See ei klappinud põrmugi Wallace romaani dega! Ei jälgegi tulikahjuredelist, siin puudus isegi viletsaim vihmaveetoru. Ja maja ees ei kasvanud kiduramatki puud, mille okstelt oleks avanenud toa õudne saladus. Sõida või lennukiga.

Nutuvõru ümber suu, piidles Raimund pelglikult ümber. Katsu aga redelita pööningule... Kae, seal kuuri juures lebas ki see imeriist!

Minuti pärast piilus noormees sisse vanaeide aknanurgast ja samal hetkel muutus ta kaameks, nagu oleks nuusutanud üperiiti. Kummuli põrandal lebas liikumatu mehekogu; ta üle kummardus vanaeit ja kobas oma ohvri püksitaskuid. Mees oli vestiväel ja ta näost paistis vaid tükike habemepuhmast — süsimust nagu õnnetuskassi kasukas.

Raimund Leige oigas. Hiljaks jäi oma redeliga, vanaeit oli kärmas tegutsema. Ja praegu hoidis ta võidurõõmsalt käes rahakotti, sõrmitsees sopist sopini ja viskas siis

vihaselt nurka. Tühi! Hee, esimene lünk hästikavatsetud mõrvas, naise taip ei aimanud seda ette.

Vanaeit haaras laibal jalust ja vedas ta toorelt lohistades riietekapi taha. Nüüd detektiiv Raimund vibutas end redelit mööda alla, jooksis lähemasse telefonikappi ja helistas kriminaalpolitseile:

„Halloo! Vanaeit mõrvas mehe, kes tahtis osta pintsakut... Ja-jah, ise nägin... Nüia tänav 6—13... Küllap juba valvan, mul on nuga...“

Veerandtunni pärast saabus kaks erariides ametnikku. Nad koputasid uksele nr. 13. Sasipäine vanaeit avas ja vahtis neid hundipilgul.

„Oleme kriminaalpolitseist,“ ütlesid ametnikud, astudes viletsasse toakesse.

„Püha jumal,“ ehmus eit, tõstes käe laubale.

„Kus on laip? küsis üks meestest karmilt.

„Kristus hoidku!“ karjatas eit, nuuksatas ja hakkas uluma torupillina. Aga Raimund osutas külmalt riietekapile.

Nad sammusid nurka, seisatasid ja äkki kuulsid nad kõik veidrat tõsiasja — laip norskas.

Ametnikud turtsatasid ja naersid siis päris laginal, ainult Raimund püsis tõsisena nagu Buster Keaton, sest ta sünnipäev oli veel kaugel.

Aga vanaeide nägu nõretas pisarast. Kükitades toolil, hoidis ta ühe käega ninast ja nuttis:

„Huu... tulen koju, tema maoli põrandal... magab, vestiväel... uhuu, pintsaku maha joonud, jätis... uuuu... raha ei sentigi taskus... Ja nüüd olevat inimese ka veel tapnud, huhuhuu... Aga laipa siin ei ole... küllap kõrtsis oma veretöö tegi...“

„Lünk... lünk,“ pomises Raimund segaselt. „Minu teoorias on mingi lünk.“

„Mitte teoorias, vaid siin,“ ütles ametnik sõbralikult, koputades sõrmeaga noormehe kolbale.

Ja Raimund Leige mõistis, lonkis koju, hakkas õppima käsitööd ja oli peagi Tallinnas sama tuntud kui Oleviste kirik. Kuid mitte detektiivina, vaid tubli kingsepana.

Nikli kõrvaldamisest

vintraua õonest.

R. Vaharo

Kuulide liikumisel läbi vintraua õone jääb kuulikestade rauaõone seintele niklit, s. t. rauaõõs nikeldub. Õõnde vaadates paistab nikeldus valgete sakiliste äärtega laikudena vindiharjadel ja -soontes. Vindiharjade kandid on karedad, sakilised ja harja pindadel on valendavaid jooni.

Tavaliselt võib nikeldust kõige rohkem märgata vintraua õõne esiosas, seejuures pole niklikiht õõneseintel mitte ühtlane, vaid karedatel kohtadel on seda rohkem ja siledatel vähem. Nikeldus teeb rauaõõne krobelseks ja kaliibrilt ebaühtlaseks. See asjaolu suurendab relva hajumist ja võib põhjustada isegi paisuvuse tekkimist vintrauas. Nikli kihi all tekib ka jõudsasti rooste.

Nikkel eemaldatakse rauaõõnest lahustajaga pesemise või leotamise teel. Pesemiseks valmistatakse järgmine pesemisvedelik: keedetud või destilleeritud vett 100 gr., ammooniumpersulfaati 3 gr. ja 28-protsendilist ammoniaaki (nuuskpiiritust) 150 gr.

Enne rauaõõne pesemist pesemisvedelikuga peab vintraud olema jahtunud ja õõs kuiv. Kui õõs oli sisse määritud õliga, siis teha ta õlist täiesti puhtaks. Õlises õõnes takistab õlikiht pesemisvedeliku tegevust; soojas õõnes see vedelik tekitab roostet.

Rauaõõne puhastamiseks niklist kasta nühisela määritud puhas lapp pesemisvedelikus märjaks ja lükata pikkamööda õõnest läbi. Esimest ja teist lappi mitte läbi õõne tagasi tõmmata, vaid nad nühiselt ära võtta ja ära visata. Järgmisi lappe võidakse mõned korrad tõmmata õõnes edasi-tagasi, sealjuures ei pea õõnt kaua ja kiiresti nühikima.

Pesemisvedelik lahustab kuulikesta jätteid, mille tunnuseks on vedeliku ja lapi siniseks muutumine. Mida tumedam on õõnest väljatuleva lapi värv, seda rohkem on õõnes kuulikesta jätteid. Kui neljandal lapol pesemisvedelik jääb värvituks või tõmbub ainult nõrgalt siniseks, siis ei ole kuulikesta jätete kõrvaldamiseks enam vaja muid vahendeid. Õõnest läbi lükata veel üks lapp puhta pesemisvedelikuga, kuivatada kuivade lappidega õõs ja padrunipesa ja nad sisse määrada neutraalõliga.

Kui õõne puhastamisel satub relvaosadele (lukukotta jne.) pesemisvedelikku, siis see viivitamata ära pühkida, sest et ta võib tekitada roostet.

Kui eelpool toodud tegevuse juures kolmas ja neljas pesemislapp tuleb rauaõõnest välja tugevasti värvitult, siis on see tunnuseks, et rauaõõnde on kogunenud palju kuulikesta jätteid (niklit), mida ülaltoodud pesemisvedelik ei suuda sealt kõrvaldada. Sel juhtumil tuleb nikli lahustamiseks kasutada kangemat lahust, leotamisvedelikku, mille koosseis järgmine: ammooniumpersulfaati 25 gr., ammooniumkarbonaati 12 gr., destilleeritud või keedetud vett 100 gr. ja 28-protsendilist ammoniaaki 150 gr.

Leotamisvedeliku valmistamiseks hõõruda ammooniumpersulfaati ja ammooniumkarbonaati kumera põhjaga nõus peeneks ja puistata umbes 500 sm³ mahutavasse lihvitud klaaskorgiga pudelisse. Seejärel kallata vesi samasse pudelisse, lisada juurde ammoniaaki, sulgeda pudel kõvasti klaaskorgiga ja loksutada vedeliku segu hästi läbi. Pärast tahkainete lahustumist on vedelik tarvitamisvalmis. Vedelikku võib alal hoida umbes üks kuu; pärast seda ta muutub tarvitamiskõlbmatuks. Vedelikku on soovitatav alal hoida pimedas ruumis.

Leotamisvedeliku valamisel vintraua õõnde peab vintraud olema jahtunud. Sissevalamise eel puhastada ja kuivatada hoolega rauaõõs ja pista padrunipesa kummikork, mis suleb tihedalt padrunipesa. Vintraua esotsale tõmmata peale lühike kummivoolik.

Leotamisvedeliku kallamiseks rauaõõnde asetada vintraud püsti, täita rauaõõs leotamisvedelikuga nii, et vedelik ulatuks umbes 2—3 sm üle rauasuudme kummivoolikusse. Vedelik lastakse seista rauaõõnes 20—30 minutit. Siis kallata vedelik rauaõõnest välja, võtta voolik suudmelt ja eemaldada kork padrunipesast. Pärast vedeliku väljakallamist loputada rauaõõs ja padrunipesa esiteks kuuma ja pärast külma veega hästi puhtaks, kallates vett lehtri abil padrunipesa kaudu läbi õõne või pumbates vardaga vett õõnde, nagu rauaõõne pesemisel; ühtlasi loputada veega ka vintraua esots. Õõne loputamist peab teostama kiiresti, otsekohe pärast leotamisvedeliku väljakallamist, vastasel juhul vedelik, aurates õõne seintel, võib tekitada roostet.

Kui rauaõõs on veega läbi loputatud, siis puhastada ja hoolega kuivatada ja kontrollida, õõnde vaadates, kas see on puhas. Seejärel õlitada rauaõõs. Kui pärast leotamist, veega loputamist ja vaskharjaga puhastamist leidub rauaõõnes veel niklit, siis korrata leotamist eeltoodud viisil.

Tumedaks värvunud leotamisvedelik on kõlbmatu edaspidiseks tarvitamiseks. Heledavärvilist vedelikku võib veel kasutada, kuid seda tuleb hoida eraldi tarvitamata vedelikust.

Rauaõõne puhastamist niklist nii pesemise kui leotamise teel võib teostada ainult laskeala instruktori järelevalvel.

Politseiametnike Keskkoogu tegevusest.

L. Pruunmaa.

Vabariigi Valitsuse poolt kinnitati 3. aprillil 1936. a. Politseiametnike Kogude põhikiri, millega kooskõlas algas ulatuslikum ja süvendatum politseiametnike koondamine ning nende organiseerimine.

Uue korralduse mõtet aitavad kujukalt selgitada Peaministri aset. K. Eenpalu sõnad, mis ta lausus 27. mail 1936. a. peetud Politseiametnike Keskkoogu nõukogu esimesel koosolekul:

„Tänase koosolekuga algab täiesti uus ajajärk politseiametkonna omavalitsemise ja ametiseisuse ülesehitamise alal.

Politseiametkond on ka seni üles näidanud tegevust endakorraldamise alal. Seni on politseiametnik esinenud bürokraadina, kuid see on möödumas. Politseil on ülesandeid, mille teostamisel ta peab esinema seltskonnas. Lähemas tulevikus astute ühendusse seltskondlike organisatsioonidega, nagu tuletõrje, gaasikaitse jne. Seal tuleb tegeleda mitte bürokraadina, vaid seltskondlike abinõudega; seks peab aga politseil olema algatusvõimet, seltskondlike kogemusi ja oskust. Pean juhtima lähelepanu, et kõigi vanade viisidega ei saa edasi, vaid tuleb süveneda — ja läheneda rahva tegevusele rohkem kui seni. Sellele lisanduvad veel üritused kultuuritegevuse alal.

Omavalitsuse mõte kogude organiseerimisel seisab selles, et teie võiksite kanda uusi ülesandeid ja võimu võrdselt teiste organiseeritud ametkondadega, ja et kõigil oleks kindel arusaamine ning tunne oma ametiseisusest ja ülesannetest.“

Nagu neist mõtteavaldusist paistab, peab meie politseiametkond uue organiseerimise alusel liituma ühiseks teovõimsaks tervikuks, kes eduga suudab täita oma ülesandeid riiklikult ja seltskondlikult vaatekohalt, olles ise häälestatud algatusvõimeliselt, vastutustundeliselt, tööroõmsalt ning kultuuritahteliselt.

Politseiametnike Kogude põhikiri hakkas maksma 16. apr. 1936. a. ja 18. aprillil 1936. a. määras Siseminister kuni põhikirjas ettenähtud organite moodustamiseni ametisse Keskkoogu ajutise juhatus, kelle ülesandeks oli eeskätt kohapealsete kogude ellukutsumine ja majanduslike ettevõtete asutamine.

Otsekohe ametisse määramise päeval Keskkoogu ajutine juhatus pidas oma esimese koosoleku, kus otsustati kutsuda ellu Politseiametnike Kogud järgmises linnades: Tallinnas, Tartus, Narvas, Pärnus, Valgas, Rakveres, Viljandis, Petseris, Võrus, Paides, Haapsalus ja Kuressaares. Määrati ära kogude ajutised esimehed ning töötati välja ja saadeti kohtadele juhtnõõrid kogude asutamise alal. Peale selle otsustati Narva-Jõesuus puhkekodudeks osta kavatsetavate kinnisvarade juures võtta ette vajalised remondid kiires korras. Et Keskkoogu ajutine juhatus täitis ka nõukogu üles-

Politseiametnike Keskkoogu nõukogu 1. koosolekust osavõtjaid (27. mail 1936).

andeid, siis ta samutigi määras kindlaks 1936. a. liikmemaksu.

Järgmisel koosolekul 23. apr. 1936. a. määrati kindlaks kogude juhatusliikmete arv, Keskkoogu kui ka kogude pitsatite kujundid ja tehti lõplik otsus puhkekodude omandamiseks Narva-Jõesuus. Et puhkekodude remont ja sisustamine nõudis suuri kulusid, siis otsustati teha laen Kr. 13.000 suuruses, milleks anti juhatusliikmete poolt veksleid ja need varustati Keskkoogu juhatus pealkirjadega.

15. mail 1936. a. pidas Keskkoogu ajutine juhatus oma viimase koosoleku, kus otsustati nõukogu kokku kutsuda 27. maiks 1936. a. ja võeti vastu Keskkoogu 1936. a. eelarve.

Mis puutub puhkekodude asutamises, siis see mõte polnud enam uus, kui hakkas maksma Politseiametnike Kogude põhikiri. Juba 1935. a. sügisel meie lugupeetud kõrgemad politseijuhid — direktor ja abidirektor — pidasid läbirääkimisi vastavate Narva-Jõesuu kinnisvarade omanikega ja suulistel kokkulepetel jõuti niikaugele, et põhikirja maksmahakkamisel olid kinnisvarad Keskkoogu valduses. Meie kõrgemad politseijuhid leidsid, et politseiteenistus on ülesandelt väga väsitav ning politseiametnikele tuleks luua ajakohased tingimused tervise kosutamiseks ja tööjõu värskendamiseks.

Asetatult üle riigi laiali, leidub politseiametnikel vähe võimalusi kokkupuutumiseks vastastikkude ja samuti ka kultuuriliste eluavaldustega. Oli vaja neid lähendada teineteisele kui ka laiemale seltskonnale ja luua aluseid politseiametnike silmaringi avardamiseks ning vilumuse tõstmiseks seltskondlikus käitumises.

Üheks tähtsamaks vahendiks politseiametnike kokkukuuluvuse rajamisel ja kindlustamisel on nende puhkeaja otstarbekas kasutamine. Neil põhimõtetel tekkisidki puhkekodude asutamise õilsad mõtted. Kui nüüd hakkas maksma Politseiametnike Kogude põhikiri ja määrati ametisse Keskkoogu ajutine juhatus, siis algaski peale muude organiseerimistööde ka intensiivne tegevus Narva-Jõesuu puhkekodude korrastamise alal.

Puhkekodude sisustamine ja remontide läbi viimine lühikese aja kestel nõudis keskkogu ajutiselt kui ka pärastiselt juhatusel palju tööd ning pingutust. Takistusile vaatamata suudeti puhkekodud seada korda hooaja alguseks ja võidi rahuldusega öelda politseiametnikele ja nende perekondadele: „Tulge, sest kõik on valmis!“ Puhke-

kodude sisustamise ja remontide kiire läbiviimise eest Keskkogu juhatus poolt avaldati tänu Keskkogu abiesimehele — abidirektor J. Soomanile.

Nõukogu poolt 27. mail 1936. a. valitud Keskkogu juhatus jätkas ajutise juhatus edukalt arenenud tegevust. Oma esimesel koosolekul 17. juunil 1936. a. muu hulgas määrati ära Keskkogu nõukogu poolt ellukutsutud kultuur-, spordi- ja laskesektioonide esimehed ja võeti vastu Narva-Jõesuu puhkekodude kodukord.

Keskkogu juhatus koosolekul 6. juulil 1936. a. muude küsimuste hulgas otsustati: 1) pidada 22. juulil 1936. a. nõukogu pidulik koosolek puhkekodudele nime andmiseks; 2) samal ajal toimetada puhkekodude pidulik avamine ja 3) korraldada politseiametnikele ja nende perekondadele ekskursioon Narva linna ja Narva-Jõesuu.

Selle ekskursiooni sihiks oli politseiametnikele ja nende perekondadele kokkupuutumise võimaldamine ning läbikäimise soodustamine, ühtlasi ka tutvustamine puhkekodudega ja nende ümbrusega.

Ekskursioonipäeval, 22. juulil, oli väga ilus ilm ning Aia tn. nr. 16 asuvas puhkekodus ja selle ümbruses valitses elav liikumine. Juba varakult viibis kohal palju politseiametnikke kuni kõrgemate juhtideni.

Piduliku sündmuse avamiseks võiks nimetada nõukogu koosolekut, mis algas kell 10.30. Koosolekul võtsid osa kõik nõukogu liikmed. Päevakorras oli puhkekodudele nime andmine. Arvestades puhkekodude asukohti, anti nimed järgmiselt: Poska tn. 34 — „Jõetare“, Vabaduse tn. 71/73 — „Meretare“, Aia tn. 47 — „Rannatare“ ja Aia tn. 16 — „Pargitare“. Koosoleku lõppedes ilmus saali Kultursektiooni esimees E. Mets pr. A. Assori ja E. Metsa saatel ja andsid Keskkogu juhatus esimehele üle seinakella, mis oli kingitud „Pargitare“ suvitajate poolt.

Täpselt kell 12 algas „Pargitare“ aias puhkekodude avamispidustus. Mõni minut varem ilmus kohale Peaministri asetäitja K. Eenpalu aukülaste ja kõrgemate politseijuhtide saatel. Aukülastisiks olid I. diviisi ülem kindr. Kruus, Narva linnapea, Kaitseliidu ja Naiskodukaitse esindajad, kohaliku piirivalvejaoskonna ülem ning seltskonna ja ajakirjanduse esindajad. Peaministri asetäitja K. Eenpalu tulekust kuulutasid fanfaarid.

Pidulik puhkekodude avamine algas vaimuliku talitusega, selle järele Peaministri asetäitja pidas peokõne ning soovis asutusele õnne ja puhkeaja veetjaile värskendavat kosutust. Järgmisena Politseivalitsuse direktor R. Veermaa politseiametnike nimel tänas Vabariigi Valitsuse vastutuleku eest ja avaldas lootust, et puhkekodud oma otstarbe suudavad täita täiel määral. Puhkekodude loomise mõtte tekkimisest, nende asutamisest, remonttöödest ja sisustamisest andis ülevaate Politseivalitsuse abidirektor J. Sooman. Edasi järgnesid tertitused aukülastisilt.

Pärast avamistoimingut asuti varsti lõunatama, milleks politseiperale ja aukülastisile olid aias kaetud laud 700 isiku jaoks. Toitlustamist korraldas Naiskodukaitse (kolme väliköögi abil). Väikese puhkuse järel siirduti puhkekodude vaatlemisele, käidi rannakontserdil ja hakati peagi valmistuma ärasõiduks. Lahkumine sündis ülevas meeleolus; juhtidele avaldati tänu hoolitsemise ja korralduste eest. Ekskursiooni puhul saadi sõiduks 75% hinnaalandust, mis tunduvalt soodustas asja kordaminekut.

Ekskursiooni läbiviimises kohal oli teeneid Kultursektiooni esimehel E. Metsal, Narva

prefektil L. Kanel ja puhkekodude vanemal — abikomissar J. Pallasel; üldkorraldus lasus Kultursektiooni sekretäril A. Liidul.

Ekskursiooniga käis kaasas Tallinna-Harju Prefektuuri orkester, mängides puhkekodude pidulikul avamisel ja lõunatamise ajal ja andes kontserdi mererannas.

Politseivalitsuse direktori algatusel korraldati 30. juulil 1936. a. puhkekodude vahel võrkpallivõistlus, milles esikohale tuli „Jõetare“ rühm. Samal päeval anti Kultursektiooni esimehe E. Metsa hoolitsusel kella-viie-tee, kus muu seas ka võitjad said kätte „diplomi“.

Augustikuu algul korraldati väljasõit Oru lossi.

Arvestades puhkekodudes veedetud suve üldmeeleolusid, võib väita ülevust ja täieliselt rahuldavat tundeid.

Puhkekodusid kasutasid 431 ja ühistohtlustamist 423 isikut. Toidupäeva hind läbisegi kõikus Kr. 0.65 ja Kr. 1.— vahel. Arvestades asjaolu, et algatus oli uus ja suurel osal liikmeist polnud veel lähemat kujutlust ettevõttest, ei kasvanud puhkekodude kasutajate arv just eriti suureks. Tulevikus võib kindlasti loota elavuse ning huvi tõusu puhkekodude suhtes.

Pärast suvist vaheaega Politseiametnike Keskkogu juhatus järgnevalt pidas koosolekuid 12. ja 30. septembril 1936. a. Teisel koosolekul muu seas võeti vastu Keskkogu kodukord ja otsustati see esitada nõukogule vastuvõtmiseks. Samal koosolekul seisis päevakorras ka politseimarsi küsimus. Võistlus pidulikule marsile ja käigumarsile korraldatakse käsikäes ning samaaegselt E. Lauljate Liiduga, pannes selleks välja auhindu.

Aruandeaastal Politseiametnike Keskkogu pidas koosolekuid veel 2. novembril ja 1. detsembril. Viimasel neist otsustati Tallinna sõitjatele politseiametnikele asutada kodu, arutati raamatukogu asutamise ja „Politseilehe“ väljaandmise küsimusi.

Tallinna sõitvaid politseiametnikel oleks selles kodus võimalik peatuda hinnaga Kr. 0.50 ja Kr. 1.— ööpäeva eest. Raamatukogu asutamiseks on juba eeltööd tehtud ning varsti võib järgneda selle avamine. „Politseilehte“ otsustati järjekindlalt hakata välja andma 2 korda kuus, alates jaanuarist 1937. a.

Möödunud aastal Politseiametnike Keskkogul on tulnud tegelda peamiselt organiseerimisega ja majanduslike aluste kindlustamisega, mispärast töötulemused pole kõik kohe väliselt märgatavad. Kindlale organiseerivale tegevusele ja tugevale majanduslikule alusele rajanebki asja parem tulevik.

Nüüd ollakse organiseerimisega juba niikaugel, et küsimusis hakatakse jõudma algstaadiumist üle ning nähtavale võivad ilmuda tagajärjed suuremal määral. Nõnda saame varsti kasutada uute algatuste vilja kavatsuste kohaselt nende õiges väärtuses ja ulatuses. Keskkogu läinud aastases edukas tegevuses on erilisi teeneid Keskkogu esimehel R. Veermaal ja abiesimehel J. Soomanil.

Organiseerimistöök tagajärjekust on väga mõjuvalt aidanud tõsta Vabariigi Valitsuse kaasabi majanduslike aluste kindlustamise näol. Muide on tegevuse tingimused mitmeti kujunenud soodsateks.

Tuleb ainult püüda asjade arendamist jätkata täielise innu ja kohusetundega, pidades alati meele 27. mail Politseiametnike Keskkogu nõukogu koosolekul selle endakorraldamise algataja, Peaministri aset. K. Eenpalu poolt lausunud sõnu: „Ise teete ja ise vastutate.“

Ülevaadet spordist.

Suusakursused Elvas.

Kaitseliidu Peastaabi ja Tartumaa Kaitsemaleva ühisel korraldusel peeti 2.—6. veebruarini Elvas suusakursused, ligi 100 osavõtjaga — kaitseühenduse, kaitseväest ja Tartu-Valga Prefektuurist 9 paremat. Instruktorina toimus soome väljapaistvaim suusasportlane Toivo Nykkanen. Tartu-Valga Prefektuuri kursuse meeskonda kuulusid: komissar B. Kulk, konstaablid P. Raig, J. Kurvits, J. Kütt ja K. Kallas, kordnikud A. Rannik, T. Paiori, R. Urveraid ja A. Kaasik, kes enamikus tuntud tublide suusameestena ja varem võistlustel edukalt esinenud. Komissar B. Kulk oli alaliseks meeskonna juhiks treeninguill ja tegi kursused asjatundlikult kaasa.

Kursustest osavõtjad.

Kursustel tehti tööd suure innu ja huviga, keskmiselt kuni 7 tundi päevas. Hommikul tõusti ühiskortereis kell 6 üles ning mindi siis Elva algkooli saali võimlemale, millele hr. Nykkanen eriti juhtis tähelepanu. Pärast hommikusööki siirduti suuskadel maastikku, milleks värsket lumi ja Elva ümberkauded mäed pakusid sobivaid võimalusi ja vaheldust, kus soome velle näpunäidetel harjutati suusasõidu stiile ja õpiti mägisõitu. Lõunapaiku sõideti tagasi, pesti suuremast higist ning algasid loengud, kus tuletati meelde vigu ja anti uusi teoreetilisi näpunäiteid. Vahepeal hoolitses Elva Naiskodu-kaitse vilgas pere kehakinnituse eest ning sellele järgnes jällegi suusatamine.

Kursusil õpiti palju, omati niihästi teoreetilisi kui ka praktilisi teadmisi ja see oli ilusaks vahelduseks spordihimulistele politseiametnikele.

Üleriiklikud suusatamise esivõistlused Petseris.

Politseivalitsuse direktori käskkirja kohaselt korraldatakse 26., 27. ja 28. veebruaril k. a. Petseris üleriiklikud politsei suusatamise esivõistlused, kusjuures 26. veebruaril on kavas 10 km patrullsuusatamine laskmisega, 27. veebruaril

10 km suusatamine ja viimasel päeval, s. t. 28. veebruaril, 30 km suusatamine koos teiste kaitseorganisatsioonidega. Pärast võistlusi toimub aktus ja auhindade väljaandmine.

Politseivalitsuse direktorilt on pandud välja parimale patrullsuusatamise meeskonnale hinnaline rändauhind, mille jäädavaks omandamiseks tuleb ühel üksusel seda üleriiklikul politsei suusatamise esivõistlusel kaitsta 3 aastat järjest või 5 aastat vaheldumisi. Rändauhinna võitjale antakse välja vastav diplom.

Politseiametnike Keskkogult on pandud välja individuaalauhindu: 30 km. suusatamises 10 auhinda ja 10 km suusatamises 10, patrullsuusatamises aga kolme parima meeskonna kõigile liikmeile.

Üleriiklikel politsei suusatamise esivõistlustest osavõtjaid politseiametn. on lubatud võistlusele läkitada tavalises läkitamise korras, kusjuures neile tasutakse sõidu- ja päevarahad. Kõigile võistlusist osavõtjatele on tasuta kasutada ühiskorter Petseris, kuid toitlustamine teostub osavõtja kulul.

Võistlejate riietus ja varustus.

Kõigil võistluseladel, välja arvatud 10 km suusatamine ühes laskmisega, on riietus vaba.

10 km patrullsuusatamisel ühes laskmisega on riietus ja varustus järgmine:

Politsei lihtvorm (vorm nr. 2), s. o. vormikuub või suvepluus, pikad püksid, talvemüts ja saapad vabal valikul.

Relvastus.

- 1) Inglise vintpüss muutmatul kujul, ilma sihtimist soodustavate eriabinõudeta.
- 2) Võõrihm.
- 3) Üks padrunivöö 5 lahingpadruniga.

Kui võistlusil selgub, et riietus ja rakmed ei vasta loetletud tingimustele, langeb kogu meeskond võistlusist välja, seejuures on lubatud tarvitada suusasaapaid ja igasuguseid suusasidemeid, kuna täpsuspüss pole lubatud. Seljas kandmiseks ümberkohendatud rihmadega püssid on lubatud.

Võistlusist võivad võtta osa ainult need politseiametnikud, kes kaitsevõistluste tulemuste järgi on suutelised esinema edukalt vähemalt kahel võistluste kavast tähendatud võistluselal. Patrullsuusatamisest laskmisega võib iga prefektuur osa võtta 5-liikmelise meeskonnaga.

Võistlusil ülemkohtunikuks on Politseivalitsuse abidirektor J. Sooman ja abiiks Passiivse Ohukaitse inspektor major Vaharo, kuna liikmeteks on prefekt R. Kard, assist. E. Kolmpere ja abiik. P. Samalo.

Häid tagajärgi suusavõistlusilt.

13. ja 14. veebr. k. a. peeti Tallinna Politseiametnike Kogu Spordisektsiooni korraldusel Nõmmel Mustamäel suusatamisvõistlused, kus saavutati ootamatult häid tagajärgi. Nii tuli 10 km üksiksuusatamises esime-

*Politseiüksuste vahelise patrullsuusatamise võitja
Ratsareservi meeskond.*

seks konst. Tarto ajaga 39 min. 11 sek., missugust aega seni Eestis pole keegi näidanud. Ka võib seda märkida, et üldiselt olid tagajärjed head, mis on selle tõenduseks, et politseiametnikud küllaldast tõsist tähelepanu on pööranud suusatamisele ja omavad korraliku treeningu.

Tehnilisi tulemusi:

Politseiüksuste vaheline patrullsuusatamine ühes laskmisega: (distantis 7 km.)

1) Ratsareservi meeskond — koosseisus kordnikud: Vastalu, Põldmaa, Rebas, Link ja Piirisild — 31,56, 2) 3. pol.-jaosk. — 32,05 (tabamusi 11), 3) Prefektuuri — 38,16 (tabam. 12), 4) 2. pol.-jaosk. — 39,00 (tabam. 9), 5) 1. pol.-jaosk. — 40,53 (tabam. 14), 6) 4. pol.-jaosk. — 41,28 (tabam.7).

10 km üksiksuusatamine:

A klass (osavõtjaid 11)

1) konst. Tarto — 39,11, 2) kordn. Sarak — 42,02, 3) konst. Otter — 45,04, 4) kordn. Hütt — 45,08, 5) konst. Puss — 49,29, 6) ksv. Suik — 50,31.

B klass (osavõtjaid 18)

1) kordn. Põldmaa — 48,08, 2) kordn. Raudsepp — 49,33, 3) P. a. k. Uibopuu — 49,53, 4) kordn. Matsalu — 50,28, 5) kordn. Suik — 52,25, 6) kordn. Rebas — 52,47.

Suusatamise võistlused

Viru-Järva Prefektuuris.

3. ja 4. veebruaril s. a. toimusid Rakveres Viru-Järva prefektuuri suusatamise võistlused 10 km patrullsuusatamises ja 18 km suusatamises.

Lumeolud ja ilmastik olid võistluspäevil eriti ebasoodsad — lund oli vähe ja suusad, kippudes poolsula ilmaga jäätuma, tegid sõitmise äärmiselt raskeks. Seepärast kujunesid ka ajad paratamatult võrdlemisi tüsedateks, nagu allpool näeme:

10 km patrullsuusatamises:

A e g (min.)

1. van. kord. E. Lilienthal (pref. kants.) — 50,18
2. konst. E. Raid (Väike-Maarja jsk.) — 52,02
3. „ K. Parveots (Rakvere jsk.) — 56,47
4. „ L. Praks (Tapa jsk.) — 1.11,08
5. kord. E. Maring (Rakvere jsk.) — 1.12,04
6. konst. A. Tiivel (Väike-Maarja jsk.) — 1.14,42

18 km suusatamises:

A e g (min.)

1. konst. K. Parveots (Rakvere jsk.) — 1.29,2
2. „ E. Raid (V.-Maarja jsk.) — 1.29,5
3. kordn. E. Maring (Rakvere jsk.) — 1.40,37
4. konst. L. Praks (Tapa jsk.) — 2.06,55
5. „ A. Tiivel (V.-Maarja jsk.) — 2.00,00

Kummagi võistlusmaa lähe ja lõpp asusid kaudis Rakvere Tammikus, Rakvere vallamaja ees, kus võistlusrada hargnes väga mitmekesisel maastikul ja ulatus kuni looduslikult ilusate Vinni mägedeni. Kuna maastik siin suusatamiseks eriti tore, siis on Vinni mäed kujunenud suusameestele Virumaa Mekkakaks, kuhu isegi neid tõmbab, kes muudu „suusavõludest“ ei oskagi lugu pidada. Eriti raske ja vaevarikas 3. ja 4. veebr. oli Vinni kaunitele mägedele saabumine. Neil saatuslikel päevil mustendas „tore“ suusarada enne mägesid nii ähvardavalt, et kippus vägisi sõitmist takistama ja paljudele katsetele vaatamata ei läinud korda leiutada niisugust suusamääret, mis oleks sobinud paljal maal sama hästi kui lumel.

Võistluste vastu tunti prefektuuri ametkonnas võrdlemisi suurt huvi, mida kinnitab ka võistlustest osa võtta soovijate suur arv, vaatamata ilmastikule. Rakvere, Väike-Maarja ja Tapa jsk. piires oli vähegi lund, kuid Paide ja Türi piirkonnas olid teolud viletsad, seetõttu ei saanud Paide ja Türi mehed harjutada ja loobusid võistlustest.

V. V.

Võrk- ja korvpalli võistlused Tallinna eripolitsei ja välispolitsei meeskondade vahel.

Pühapäeval, 17. skp. peeti Tallinnas, Kaitseliidu võimlas Tallinna eri- ja välispolitsei meeskondade vahelisi võistlusi, kusjuures võrkpallis tuli võitjaks eripolitsei meeskond punktide vaheajaga 2:0 ja korvpalli võistluses välispolitsei meeskond 29:32. Esimene poolaeg lõppes eripolitsei kasuks punktide vahekorraga 21:15.

Võistluste korraldajaks oli Tallinna Politseiametnike Kogu Spordisektsioon.

Politseiametnike Keskkogu nõukogu koosolek.

16. skp. peeti Politseivalitsuses Politseiametnike Keskkogu nõukogu koosolek, millest võttis osa 39 nõukogu liiget. Koosoleku avas ja juhatas Keskkogu esimees — Politseivalitsuse direktor R. Veermaa.

Keskkogu m. a. üldaruande kandis ette Keskkogu esimees ja majandusliku tegevuse aruande — Keskkogu abiesimees, Politseivalitsuse abidirektor J. Sooman.

Aruanded võeti vastu ühel häälel. 1937. a. liikmemaksuks määrati eelmise aasta norm.

Keskkogu 1937. a. eelarve, mis on tasakaalus kr. 109.500, võeti ühel häälel vastu. Samuti võeti ühel häälel vastu ka Keskkogu kokukord.

Keskkogu juhatuse liikmed kui ka nende asemikud valiti endised tagasi.

Uus osakond Politseivalitsuse juurde

1. veebr. k. a. hakkas eksisteerima Politseivalitsuse juures Kodaniku Õhukaitse ja Tulitõrje Osakond. Kodanliku õhukaitse juhatajaks määrati major R. Vaharo, kuna gaasikaitse inspektoriks mag. H. Arro, tulitõrje inspektoriks F. Parmask ja arhitektiks R. Soider.

Ülevaade Narva Politseiametnike Kogu tegevusest.

Narva Politseiametnike Kogu kutsuti ellu 3. mail m. a., missugust organisatsiooni võime kohal nimetada Narva Politsei Spordiringi järglaseks. Kogu tegevus on olnud küllalt intensiivne, on korraldatud omavahelisi spordi- ja laskevõistlusi, loteriisid ja on võetud osa seltskondlikest üritustist.

Möödunud aastal peeti kolm üldkoosolekut: esimesel üldkoosolekul võeti vastu 1936. a. eelarve 1.200 kr. suuruses, teisel — selgitati puhkekodude küsimust ja kolmandal — otsustati kutsuda ellu Kogu juurde spordi-, laskur- ja kultuurhariduslik ring; samal koosolekul määrati toetajate liikmete liikmemaksuks: a) politsei-vabateenijate kohtadel teenivaile isikuile 2 krooni ja b) politseiteenistuses mitteolevaile isikuile 15 kr. aastas. Veel otsustati 4 kuu kestel, alates oktoobrikuust, 2% põhipalgast annetada Kogu käsutusse laskuringile täpsusrelvade muretsemiseks.

13. sept. 1936 peeti Narvas politsei, Piirivalve Narva jaoskonna ja K. L. Narva Maleva vaheline laskevõistlus, millest võttis osa 12-liikmeline meeskond. Politseimeeskond saavutas võidu püstolitest laskmises, kuna sõjapüssidest ja väikekalibriilistest püssidest laskmises kaotas väikese vahega. Individuaalselt tuli püstolitest laskmises esimesele kohale konstaabel A. Voitk 132 silmaga.

Kogu omavahelised laskevõistlused peeti 18. ja 19. sept. 1936, esikohtadele tulid:

Parimaid Viru-Järva prefektuuri suusatajaid.

laskmises püstolitest FN. kal 7,65 (dist. 25 mt., laske 15) A klassis konst. A. Voitk — 119 silma, B klassis agent R. Kaldmaa — 111 silma;

väikekalibriilisest püssist laskmises A klassis (dist. 50 mt., laske 15, 3 asendis) konst. H. Kukkk — 138 silma, B klassis konst. S. Etverk — 130 silma;

sõjapüssist laskmises (dist. 300 mt., laske 15, 3 asendis) A klassis kordnik V. Ahas — 108 silma, B klassis van. kordnik A. Vörno — 104 silma.

Väljalastud silmade järgi osutus laskurite paremus: 1) van. kordnik A. Rätsep (335), 2) konst. A. Voitk (327), 3) konst. H. Kukkk (319).

Kogu omavahelisis kergejõustiku võistluses 22., 23. ja 29. sept. 1936 tulid esikohtadele: jooksudes kordnik A. Nurmeste, heidetes konst. S. Etverk, hüpetes konst. S. Etverk. 20 km. jaldrattasõidu võitis konst. O. Maide ajaga 42 min. 57,2 sek.

Kogu käsipallimeeskond on möödunud tegevusaastal võistelnud edukalt liiduklassis 5 korda.

Liikmeskonnale on üüritud Narva Ühisgümnaasiumi võimla, kus peetakse harjutusi kaks korda nädalas.

Sissetulekuid on Kogu möödunud aastal hankinud loteriidest ja peost, annetustist ja liikmemaksudest, kokku kr. 3.387,72.

Kulusid tekkis relvade muretsemisega, loteriide ja pidude korraldamisega, võistluste auhindadega, võistluste korraldamise ja sõidukuludega, kokku kr. 2.538,75.

Erilist tähelepanu on Kogu juhatuse poole pööranud laskeasjanduse edendamisele. On ostetud 8 väikekalibriilist täpsuspüssi ja 4 „Parabellum“-püstolit. Samuti on muretsetud laskureile odavat laskemoona ja pandud välja ergutuseks auhindu. Peale selle ostsid 12 politseiametnikku omavahel kokkupandud rahadega Kogule 2 „Parabellum“-püstolit kr. 154,10 väärtuses.

Lasketaseme tõstmiseks on annetanud summasid ka Narva suurkätiste juhatused ja äriettevõtted.

Pärnus avati Politseiametnike Kodu.

29. jaanuaril k. a. avas Pärnu Politseiametnike Kogu Pärnus, Kuninga tän. Nr. 16, Politseiametnike Kodu. Kodu ruumidena on kasutada kaks tuba: üks sisustatud moodsa pehme mööbliga ja teine — ööbimisruumina. Kodu võivad kasutada kõik Pärnus viibijad politseiametnikud ja vabateenijad. Ööbida võivad ainult sissesõitjad. Kodu jooksvate kulude katteks võetakse kõigilt ööbijailt tasu 50 senti öö-päeva eest. Kaks ööd ja üks päev arvestatakse kahe öö-päevana, üks öö ja kaks päeva ühe ööpäevana. Kodus ööbivail on kasutada voodi ühes voodipesuga, padja, voodivaiba ja kääterätiga. Kodus võib saada eritasu eest teed, piima jne. kodukoristajalt.

Tapa politseiasutused uutes ruumes.

Mõni päev tagasi kolisid Tapal asuvad politseiasutused uutesse ruumidesse, mis asuvad Pikk t. 3.

Juba aasta eest asus kohalik politseikomissar prefekti ettekirjutuse kohaselt uute ruumide otsimisele, ent sobivate majade puudusel venis küsimuse lahendamine. Lõppeks jäidi peatuma Pikk tän. 3 asetseva V. Gabrieli pärijate maja juurde, mis on südalinnas. Majja paigutati kõik Tapal olevad politseiasutused ja esialgu võeti ruumid kasutamisele üürilepingu alusel.

Politsei elu ja tegevus filmi.

Politseival. dir. algatusel on Eesti Kultuurfilm võtnud endale ülesande, jäädvustada filmis meie politsei elu ja tegevus. Esialgse kava kohaselt leiaks filmis käsitamist meie politsei igapäevane töö kõigil aladel. See filmi osa oleks määratud kodanikele, et kodanik täielikult mõistaks neid ülesandeid, mis politseil on täita. Ühtlasi lähendaks see politseid rahvale.

Teine film, mis kavatsusel, oleks mõeldud puhtpolitsei õppefilmina.

Peale nende filmide peab Eesti Kultuurfilm silmas politseielu tähtsamaid sündmusi ja elu-avaldusi jooksvas töös. Need leiaksid linastamist teiste päevasündmuste keskel.

Ametlik osa.

Siseministri käskkirjaga 28. jaan. s. a.

on määratud teenistuse huvides, arvates 1. veebruarist 1937:

1) Politseikooli abikomissar Johannes-Theodor Pallas politseiabikomissariks Narva Prefektuuri juurde;

2) Tallinna 3. ja Linnaümbruse Jaoskonna politseiabikomissar Leho Aenlo Politseikooli abikomissariks ja

3) assistent Poliitilise Politsei komissari juures Voldemar Pöder Tallinna 3. ja Linnaümbruse Jaoskonna politseiabikomissariks.

Politseivalitsuse direktori käskkirjaga nr. 44

on Ratsareservi politseikomissarile Albert Ottisaar'ele määratud 50 krooni rahalist autasu temale pandud eriliste lisäülesannete teostamisel näidatud erilise hoole ja eduka töö hinnanguks.

Seni on politsei osa kroonikafilms olnud minimaalne, käsitamist on leidnud ainult suurparaad, puhkekodud ja osa sportlikke sündmusi.

Ülikooli lõpetajaid politseiperes.

Tartu Ülikooli õigusteaduskonna lõpetas Lääne-Saare Prefektuuri sekretär Rudolf Vesart, Tallinna 3. ja linnaümbruse jsk. politseiabikomissar Voldemar Pöder ja Valga jsk. konstaabel Vladimir Lippert.

Politseikordniku 10 a. ametijuubel.

Otepää linna vanemkordnik Artur Liivak võis 11. veebruaril k. a. tagasi vaadata oma 10-a. teenistusele. Liivaku teenistuslik käik on väga kirju, ta on teeninud Kuresaares, Märjamaal, Haapsalus ja Elvas. Oma teenistuslikke ülesandeid on ta täitnud hoolsalt ning ülemustelt teeninud vastava loogidavuse ja hinnangu.

Kriminaalpolitsei assistent pensionile.

25. jaanuaril k. a. lahkus Tartu kriminaalpolitsei perest assistent Karl August Kikkas parandamatu haiguse tõttu. Kikkas sündis 26. augustil 1877. a. Pangodi vallas, Tartumaal ja teenis politseis ligi 30 aastat.

Tartu 3. jsk. politseikordnik Andrei Ustinov pensionile.

5. jaan. k. a. läks parandamatu haiguse tõttu pensionile Tartu 3. pol.-j. sk. kordnik Andrei Ustinov. Ta asus politseiteenistusse Tartuses 1908. a., kust 1911. a. siirdus Petrogradi politseikoorte väljaõppele, mille järele läkitati Tartu kriminaalkomissari juurde teenistusse. 1926. a. viidi üle välispolitseisse, kus teenis pensionile minekuni.

Nõmme politseijaoskonna kordnikule Eduard Pirbe'le on määratud 30 krooni rahalist autasu energiliselt teotsemise eest kurjategija tabamisel.

Politseivalitsuse poolt on antud load:

laskeriistade ja -moonaga kauplemiseks: Gustav Otto p. Laas'ile Paides, Turuplats nr. 17, maksvusega 4. jaanuarini 1938; Karl Andrus p. Kivi'le Antslas, Jaani 2, maksvusega 16. dets. 1937; Karl Gothardi p. Trummer'ile Albu v., Aravetel, maksvusega 22. dets. 1937; Hans Andrese p. Saul'ile Märjamaa alevikus, maksvusega 31. jaanuarini 1938; Valter Villemi p. Kariis'ile Haapsalus, Karja 14, maksvusega 1. jaan. 1938; Nikolai Madise p. Schröder'ile Massu vallas, Kõmsil, maksvusega 10. jaan. 1938; Kärkla Tarvitajateühingule Kärkla alevis, maksvusega 30. sept. 1937; Põlva Majanduse Ühisusele Põlva alevikus, maksvusega 31. dets. 1937; Paide Kaubatarvitajate ühisuse juhatusele

le Paides, maksvusega 31. jaan. 1938; Väike-Maarja Tarvitajateühisuse juhatusel Väike-Maarjas ja Kiltis, maksvusega 31. dets. 1937.

Vabu ametikohti

Tallinna-Harju Prefektuuris: Sad. raj. ja Kaiu-Inglise rajoon.

Viru-Järva Prefektuuris: Kapu r., Paide linna ja Tapa linna rajoon.

Viljandi-Pärnu Prefektuuris: Adavere-Rutikvere, Kaarli ja Viljandi linna III rajoon ja üks kordniku koht.

Lääne-Saare Prefektuuris: Võnnu, Kärdla I, Veltsa ja Kuressaare linna II rajoon.

Petseri-Võru Prefektuuris: 2 konst.

kohta prefektuuri juures, Rootova I, Irboska II, Võru linna I, Orava, Võru linnaümbruse ja Võõru rajoon ja üks kordniku koht.

Narva Prefektuuris: Maidla rajoon.

Raudteede Prefektuuris: Petseri ja Türi rajoon ja üks kordniku koht.

Tartu-Valga Prefektuuris: 10 kordniku kohta.

Ettekannete kava raadios,

algus kell 20.30, loengu kestus à 30 min.

23. veebr.: Tuletõrje organisatsioon Eestis. E. Parmask.

9. märtsil: Kuidas töötab meie piirivalve. Major A. Lüüs.

Küsimusi ja vastuseid.

Vastuseks paljudele küsijatele. Kuigi küsimuses, kas kohtumaksude ja -lõivude sissenõudmisel tuleb võtta lisaraha või mitte, on vaated diametraalselt lahkumised, tuleb talitada käesoleval korral siiski Maksudevalitsuse juhtnõuõride järgi, sest selles küsimuses ametlikku seletust võib anda ainult Maksudevalitsus. Seega tuleb võtta kohtumaksude ja -lõivude sissenõudmisel lisaraha, kuni Maksudevalitsuse sellekohased juhtnõuõrid ei ole vastavalt muudetud. **N.**

Konstaabel T. Küsimus. Kas valla isikumaksu võla sissenõudmisel on vallavalitsusel õigus võtta peale Vallaisikumaksu seaduses (RT 50 — 1936) ettenähtud poolteisekordse isikumaksu ja viivitusraha (25 s.) veel Avalikkude maksude ja maksutrahvivõlgade sissenõudmisel võetava lisaraha seaduse alusel (RT 55 — 1936) sama seaduse § 1 tähendatud lisaraha?

Vastus. Ka valla isikumaksu sissenõudmisel tuleb võtta lisaraha, sest Avalikkude maksu- ja maksutrahvivõlgade sissenõudmisel võetava lisaraha seadusega (RT 55 — 1936) laiendati lisaraha võtmise ka omavalitsuste ja kodade maksudele. **N.**

T. L. Küsimus. Kas on naisriigiteenijal, kes teist korda abielus ja kellel ei ole lapsi esimesest abielust, õigus saada laste-abiraha Riigiteenijate laste-abiraha seaduse (RT 93 — 1936) § 1 alusel, oma mehe, s. o. teise abikaasa (kes samuti teist korda abielus ja kellel esimesest abielust üks laps) eelmisest abielust sündinud lapselt?

Vastus. Kuna Riigiteenijate laste-abiraha seaduse § 1 kõneleb üldse teise abikaasa, mitte aga eriti riigiteenija naise eelmisest abieludest sündinud lastest, siis tuleb sellest järeldada, et naisriigiteenijal on õigus saada laste-abiraha oma mehe eelmisest abielust sündinud lastelt. **N.**

H. v—s. Küsimus. Kas 1937/38. a. valla eelarvesse on vaja võtta Kodanliku õhukaitse seaduse (RT 31 — 1936) § 20 ettenähtud summa?

Vastus. Kodanliku õhukaitse seaduse § 7 ja 20 alusel on kohustatud ainult need omavalitsused vastava summa oma korraliste kulude eelarvesse võtma, kellele kodanliku õhukaitse korraldamine KÕ üldkava alusel Siseministri poolt sunduslikuks tehtud. KÕ üldkava pole veel maksmata pandud. Sellepärast pole valdadel kohustuslik neid summasid oma eelarvesse võtta. **R. V.**

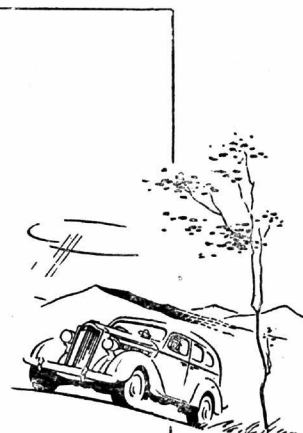
K. v—s. Küsimus. Kas vallavalitsused on kohustatud politseilt vastu võtma vahialuseid arestikambrisse, neid seal kinni pidama ja toimetama vangistusametisse?

Vastus. Vangistusametisse seadusega (RT 8 — 1935) on kaotatud valla arestimajad kui karistuse täitmise asutused. Kuid Kogukondlikkude koormatiste seaduse § 263 p. 5, § 128 p. 1 ja § 11¹ p. 4 ei ole kaotanud maksvust ei Vangistusametistiku, ei Kriminaalseadustiku maksmapanemise seaduse, ei Kriminaalkohtupidamise seadustiku ega Kriminaalkohtupidamise seadustiku maksmapanemise seaduse maksmapanemise seaduse seadusega, mispärast Kogukondlikkude koormatiste seaduses ettenähtud tapikord on maksev ka praegu ja tapikulud kaetakse Kogukondlikkude koormatiste seaduse § 11 p. 4 ja § 128 p. 1 märkuse alusel riigikassast. Kohtuministri juhtnõuõrid saatetee-nistuse kohta on antud sisemises korras ja on seni Riigi Teatajas avaldamata. **N.**

„Politseilehe“ lugejoile!

Käesolev veebruarikuu „Politseilehe“ number ilmub kaksiknumbrina.

„Politseilehe“ talitus.

PACKARD 1937

ESINDUSLIK VÄLIMUS, VÕIMAS MOOTOR
TUGEV KOGU E HITUSELT

AINUESINDAJA: A-S. ILMARINE TALLINNAS

AHTO
TURIST
KULDMEDAL

ETK tooted on väärttooted